Թ. ՏԱՐԻ 2606 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՀՈՒԻ 4385 1/13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1892 22 ԲԼՊԻԻ ԷՎՎԷԼ 1340 ՀԻ ԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՈՒՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزه‌ته‌سنه‌ اداره‌سی

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան գնանշում	150
» »	Վեցամսեայ »	75
» »	Եռամսեայ »	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան գրամ	56
» »	Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տարբերակ	Տարեկան գրամ	Ոսկի 2
Պատուիրաց թղթատարի ծախքի փոխարէն		Ղրուշ 50

Խմբագրութեանս ուղղուած համակ կամ այլ գրութիւն չեն չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏ. 1/13 1892

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՔ

ԹԷ ՈՐ ՉԵՆՔ ԳՈՐԾՈՒՄ ՄԵՐ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ, ԳՈՆԷ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ ԽՕՍԵՆՔ

(Շարունակութիւն երէկի թիւին է մինչեւ)

Այժմ էլ անց կենանք Եւրոպա։ Յայտնի է որ Եւրոպական աշխարհներու և ազգերու մէջ, առաջինն են Իտալիա և Իտալացիք գիտութեանց, դպրութեանց և արհեստներու լուսաւորութեան մէջ։ Նախ Հռովմէական աշխարհի աւանդութեանց, ապա Արաբական կամ Մահմետական Սպանիէն իրանց մէջ փոխանցուած գիտութեանց և ուսմանց և յետոյ Բիւզանդացի փախստականներու այդտեղ տարած հելլենական գրականութեան մնացորդներու շնորհով և նպաստով իտալացիք շուտով զարթնում են ու գիտութեանց և ուսմանց աշխարհն են տեսնում և դէպի այն տեղ դիմելու են վերկենում։ Դրանց այդ ընթացքը, պէտք է ընդունենք որ Հռովմայ պապերն էլ չտապեցնում են։ Գիտութիւնք ու դպրութիւնք մշակելու նպաստող պապերուն մէջ, նշանաւորն Նիկողոս Ե. պապն է որ 1450 թուերուն Վատիկանու առհգին գրքատունը հիմնում է հաւաքելով անգին ու աննման գրչագրեր։ ապա Պիոս Բ. պապը 1460ին որ իբրեւ գրական մարդ էլ է ծանօթ, յետոյ գալիս է Լեւոն Ժ. Պապը 1517, որ Լաւրենդ Մէտիչիի որդին լինելով, ծայրագոյն աստիճանի է հասցնում Վատիկանում գեղեցիկ արուեստները, դպրութիւնքը։ Դա այն աստիճան սիրում է ու փարւում եղել հեթանոսութեան գրականութեան, ասում են, որ աչքէն հեռուն են գնում Աւետարանն ու Եկեղեցին։ Նոյն այդ Մէտիչիներն են լինում արդէն Ֆիրէնցեան գրքատունը հաստատողները, շուտով դրանց օրինակին են հետեւում Իտալիոյ միւս մեծ քաղաքները, մանաւանդ Վենետիկ, որուն գրքատունը այդ դարերուն շատ մեծ անուն է հանում և որուն գրքապահն է լինում «Պետրոս Բէմբո» կարդինալը, որ էր միեւնոյն ժամանակ մատենագիր։ Այսօր Իտալիա քառասուն եօթը գրքատուն ունի իր քառասուն եօթ մեծ քաղաքներում ամենքն ալ հռչակաւոր և կարգաւոր։ Վերջին դարերու սկզբներում Իտալիոյ հետեւում են Եւրոպիոյ միւս աշխարհները, Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա, Լեհ։ այնպէս որ մի քանի տարիներու ընթացքում ոչ թէ մէկով երկուքով գրքատներ են ունենում հապա տասնով քանով։ Ամենքին յայտնի է Ֆրանսիոյ ազգային մեծ գրքատունը որ երբեմն «Մազարինեան», երբեմն արքունական, այսօր էլ ազգային է կոչւում։ իսկ միւս հասարակաց կամ մասնաւորաց գրքատներուն համրանքը չկայ։ Գերմանիում Աւստրեան Բաւարիան եւ Պրուսիան մէկտեղ առնելով, հարիւր, հարիւր տաս գրքատուն ունի, ասել է որ ամեն քաղաք իր առանձին գրքատունն ունի։ Բէլջիկա տասը, Դանիմարքա տասնըմէկ, Սպանիա տասնըմէկ, Մեծն Բրիտանիա քառասունու, ստորին Նահանգները տասնըչորս, Պորտուկալ երեք, Ռուսիա Լեհհատանը միասին տասնըվեց, Շուէտն ու Նորվէկիան տասնըվեց, Շուէյցարիան նոյնպէս տասնըվեց աւել է որ այսօր Եւրոպայում 200 էն մինչեւ 300 գրքատուն կայ։

Մի պահ էլ թոչենք գնանք դէպի Ամերիկա «Միացած նահանգներէն Ֆիլատէլֆիա, կամ Նիու Եօրք, աչքով անցնելու և այդ քաղաքներու գրքատները։» ասում են թէ և մենք կարծում ենք որ ճշմարիտ լինի այդ ասմունք, Ֆիլադելֆիոյ հասարակաց գրքատունը այսօր մօտ մի միլիոն հատոր գիրք ունենայ իր մէջ և գիտէք ո՞վ է հաստատել այդ գրքատուն և ի՞նչ սկսբնաւորութեամբ։ Նա՝ ինքը, Ֆրաքլինը, որ մի հասարակ գործաւոր է եղել մի տպարանում։ Մի անգամ դա՝ իր գրաչար ընկերներուն ասում է։ «Մենք տասն երկու հոգի ենք, մեր ամենքի մատն էլ գտնւում է մի քանի հատոր որ եւ է գիրք արէք այդ բոլոր գրեանքը հաւաքենք մի տեղ մեր ամեն մէկուն գործածութեան համար, այդ կերպով մեզմէ ամեն մէկը իր ձեռքում առաջուայ պէս մի կամ երկու հատոր գիրք ունենալու տեղ, կ'ունենայ տասն երկու և աւելի հատոր գրքեր։ Նոյնպէս թէ որ մեզ հետ միանան հարիւր, երկու հարիւր երեք հարիւր մարդ, մեզմէ ամեն մէկը պիտի կարող լինի օգուտ քաղել այդ հարիւրաւոր գրքերէն։» Այդպէս Ֆրաքլին ընկերակցութեամբ շատ հեշտ կերպով հիմնում է մի գրքատուն, որն այսօր Ամերիկայում ամենէն հռչակաւորն է և ինչպէս ասացինք վերեւ միլիոնաւոր հատոր գրքեր է պարունակում իր մէջ։ Մի ուրիշ գրքատուն էլ Նիու Եօրքում կայ, որը վաճառականներու գործաւորներն են հիմնել և այսօր ունի ութսուն եօթ հազար հատոր գիրք, տաս տասն հինգ հազար բաժանորդ, ընտանում է երկու հարիւրէն աւելի ամսագիր ու նոյնքան էլ օրագիր։

Հարիւր տարի յետոյ Ֆրանսացիք ամերիկացւոց են հետեւում, հետեւողութեան միտքը յղացողն է լինում գործաւորներու դասէն Գ. Ժիրար որ մի վիմագիր է եղել։ դա՝ առաջինն է լինում այդ գրքատան հիմնադիր։ Այդ գրքատուն այն է լինում այսօր ինչ որ եղել է Ֆրանքլինէն։ Մեր մատենադարանի հիմնադիրն էլ եղաւ 1877 թիւերուն Գ. Յակոբ Արշակ հայ խանութպաններու կարգէն, որ ժողովելով և միացնելով իր ժամանակուայ անուն հանած գրական մարդիկը յաջողեցաւ քաղում աշխատութեամբ Ղալաթիոյ եկեղեցու սենեակներում մէկու մէջ երեք չորս դարուան հին և նոր ձեռագիր, հին և նոր տպագիր քաւական թիւով հայերէն գրեանք հաւաքել, նոյնպէս և մի քանի հարիւր էլ ֆրանսերէն, իտալերէն, թուրքերէն հին և նոր գրքեր, ինչպէս նաև գրկոքներ, հանդէսներ լրագրեր և օրագրեր։ Բայց այդ Մատենադարան իրան համար յատուկ տուն տեղ չունենալուն՝ կեդրոնական վարժարանի չինութեան ժամանակ Յակոբ Գ. Արշակին իր ընկերներուն աշխատութիւնը կանգ է առնում ու մնում է մատենադարանը փակուած։ Թէեւ ողորմած հոգի Արշակ դէս է ընկնում դէն է գիմում նորունց կանգնելու կամ բանալու մատենադարանը, յաջողւում չէ, և անակնկալ մահն էլ վրայ հասնելով իր նպատակին չէ հասնում։ Ունինք ուրիշ մատենադարաններ ալ, օրինակի համար՝ Էջմիածնում, Երուսաղեմում Ս. Ղազարու վանքում Վենետիկ, Ս. Աստուածածնայ վանքում Վիէննա և ուրիշ վանքերում։ բայց դրանք լինելով մի միայն վանականաց համար և մեծ թուով եկեղեցական գրքերու հաւաքածոյ, հասարակաց ընթերցանութեան համար եղող գրքատներու կարգում չեն անց կենալ։

Այդքան պատմութիւն քաւական համարելով գրքատանց մասին, անց ենք կենում այժմ թէ ի՞նչպէս պէտք կազմել մի գրքատուն և թէ ինչ տնօրէնութեանց է ենթարկուած այդ հասարակաց ամենաօգտակար բանը։

ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԻԳԵԱՆՑ

Բօյաջի գիւղ 22 սեպտ. 92

ՆՈՐ ԳՐԵԱՆՔ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

Այն ամեն հեղինակներն ու Թարգմանիչներն, որը իրենց երկասիրութիւններէն երկերկու օրինակ յանձնեն Լրագրոյս խմբագրութեան, երեք անգամ անոնց ծանուցումն հրատարակուած պիտի տեսնեն Դ. էջին մէջ ձիրգ տողով։ Երեք անգամէն աւելի հրատարակելի կամ ընդարձակ ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ կան։

Զաւաքածոյ ընտիր զրուածոց ազգային և օտար մատենագրաց, աշխարհիկ լեզուաւարձակ եւ ոտանաւոր, Սիմոն Գոտիանց ծեռնէ, մաս Ա. Բ. Տպագրութիւն Պէրպէրեան։ Դին 3 զրշ։ 261 3—3

Ս. Անկական Պատրիարգ եւ Նոր Այբբենարան Կ. Վ. Պալասանի, բարեփոխեալ եւ ծանուցեալ։ Դին 100 փարա—ի Ղալաթիա Սեբաստոս խան, Թիւ 5, եւ ի Պոլիս, Էսկի Զապթիէ ճատրէսի, Թիւ 61։ 233 6—6

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՐԱԿԱՆ
ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Սէյթաբ Դաւթեան
255 3—15

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

Բանասէր բարեկամ մը հետեւեալ դիտողութիւնն հաղորդած է մեզ։

Հայերէն լեզուի թարգմանուած գրքոց մէջ շատ պակասներ կան։ Այս պակասներէն մէկն ալ Տոն Քիշոտի գուրճալի գիրքն է, որուն հրատարակուելէն ի վեր 277 տարի է, և այդքան ժամանակի մէջ տպուած է 528 անգամ սպաներէն, 304 անգլիերէն, 179 ֆրանսերէն, 99 իտալերէն, 84 փորթուկէզերէն, 75 գերմաներէն, 18 շուէտերէն, 9 լեհերէն, 8 դանիերէն, 6 ռուսերէն, 5 յունարէն, 3 ռումանեերէն, 4 կատալաներէն, 1 պասգերէն և մէկ լատիներէն, գումար 1,324 տպագրութիւն, և ո՛չ իսկ մէկ հայերէն։

* * *

Որչափ գիտենք, Տոն Քիշոտի թարգմանութիւնը ռուսահայոց լեզուաւ անգամ մը հրատարակուած է Տփղիսի մէջ, և կարծենք սպառած է այժմ։ Իսկ Թուրքիոյ մէջ ամենեւին չէ թարգմանուած։ (Ծ. Խ.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ.— Ինչպէս որ կը սպասուէր, Ռուսիոյ գանձը մեծապէս կը նեղուի սովու և հնոտիի դառնութեան հետեւանքէն։ Ռուսական մաքսատանց հաշիւը տարւոյս առաջին վեցամսեային համար՝ 160 միլիոն ռուպլի նուազում կը ցուցնէ արտածմանց մասին և չորս ու կէս միլիոն ռուպլի նուազում ներածմանց մասին, բաղդատմամբ անցեալ տարւոյ առաջին վեցամսեային։ Արտածմանց նուազումը գլխաւորապէս արմտեաց վրայ կ'երևի, եւ ներածեալ ապրանաց ամեն տեսակներուն վրայ նուազում կայ։ Նաւատեարք, վաճառականք և սեղանաւորք քանի ամիսէ ի վեր դադարեցուցած կը գանգատին գործոց դադարումէն։ Օտեայք և հարաւային ուրիշ քաղաքներէն ալ նոյն գանգատ կը լսուի։ Արմտեաց արտածման արգելքը վերցնող հրամանագրոյն հրատարակումէն ի վեր խիստ քիչ բան արտածեցաւ այս տարի, չոգենաւեր չեն քաշքշուիր Ռուսիա ապրանք տանելու, դի կը վախնան որ ի վերադարձին բեռ չգտնեն։ Հիւսիսային Ռուսիայէն միակ առատ նիւթն արտածման՝ փայտ կամ ատաղձ է։ Տարւոյս երկրորդ վեցամսեայն ալ արտածմանց և ներածմանց նոյն պակասը պիտի ցուցնէ ի հարկէ, և գուցէ աւելի անոնպատ համեմատութեամբ։ Միւս կողմէ, 1892 տարւոյ առաջին կիսուն մէջ ռուս կառավարութեան ծախքն եղած է 601 միլիոն աւելի քան անցեալ տարւոյ առաջին վեցամսեի միջոցին։

—Անցեալ հինգշաբթի Ռուսիոյ Պետական Պանքան, ի դիմաց երմական նախարարութեան, վարկ մը բացաւ 25 ռուպլի նոր թղթադրամ հանելու համար, որոյ համարժէք ոսկին ըստ սովորութեան գանձային պաշտօնարանէն յիշեալ Պանքան փոխադրեցաւ։ Այսինքն՝ իր ունեցած 25 միլիոն ռուպլի ոսկին Պանքան դնելով, կառավարութիւնն 25 միլիոն ռուպլի թղթադրամ կը հանէ։ Այս առթիւ կառավարութենէն հրաւէր ղրկուեցաւ ռուս և օտարազգի վաճառականաց և սեղանաւորաց՝ Պանքան դնուելու որոշեալ ժամուն և 25 միլիոն ռուպլ ոսկւոյ հոն փոխադրումն իրենց աչքով տեսնելով վկայելու ի լուր հասարակութեան։ Այս տարի երրորդ անգամն է որ այսպէս 25 միլիոն ռուպլի թղթադրամ կը հանուի շրջաբերութեան, այսինքն՝ թղթադրամի քանակութեան վրայ 75 միլիոն ռուպլ յաւելում եղած է։ Անցեալ տարի ևս 75 միլիոնի ուրիշ գումար մը հանուած էր։ Եվրէ ծախքերն աւելցած չլինէին, թղթադրամի քանակութիւնն աւելցնելու այսպիսի պէտք մը չէր ծագեր։

—Ֆրանսական սեղանաւորական խմբակի մը ներկայացուցիչը Ռուսիոյ երմական նախարարին տուաջարկեց 3 % տոկոսաբեր վերջին անյայտ փոխառութիւնն ի հրապարակ հանուած մասն ստանձնել և ի հրապարակ հանել։ (Յայտնի է թէ այս մեծ փոխառութիւնն ի Փարիզ հանուեցաւ, բայց շուտով դինը կոտրելուն պատճառաւ, ռուս կառավարութիւնն, աւելի եւս դինը չկոտրելու համար, որոշեց մէկ մասին ի հրապարակ հանումն յետաձգել։ Ֆրանսացի սեղանաւորք հիմակ այն մասն հանել առաջարկեր են։) Պ. Վիթթէ առաջարկեալ պայմաններն ըստ բաւականին նպաստաւոր չգտնելով Ռուսիոյ երմական վարչութեան, և սպասելով որ աւելի նպաստաւոր պայմաններ առաջարկուին Փարիզէ, որոշեց Ռուսիոյ գանձուն անմիջական պէտքերը գոհացնել 25 միլիոն ռուպլի թղթադրամ եւս հանելով։

—կը կարծուի թէ Ֆրանսացի սեղանաւորաց այս առաջարկութեան շարժառիթ եղած է ռուսուգերմանական առեւտրական բանակցութեանց սկսման լուրն։ որովհետեւ Ֆրանսացիք չեն ուզեր որ Ռուսիա Գերմանիոյ հետ իւր տնտեսական և սեղանաւորական կապակցութիւններն ու յարաբերութիւնները վերսկսի։

Պ. Վիթթէ Ֆրանսացի և գերմանացի տնտեսագիտաց ու սեղանաւորաց այս փոխադարձ հակառակութենէն կ'ուզէ օգուտ քաղել, և փոխն ի փոխ Գերմանաց և Ֆրանսացւոց առաջարկներուն ականջ կը կախէ, որով եւս աւելի իրարու դէմ կը գրգռէ զանոնք, և Ռուսիոյ համար ամենէն շահաւոր պայմանները ձեռք բերել կ'աշխատի։

—Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջև առեւտրական բանակցութեանց ելքն իրապէս կախում ունի Ռուսիոյ երկրագործական և արհեստական շահուց հակամիտութենէն։ որովհետեւ ռուս երկրագործք կամ ագարակատէրք գիւրութիւն կը խնդրեն իրենց արտիքը գերմանական հրապարակները ղրկելու, մինչ ռուս գործարանատէրք չեն հաճիր այս մասին գերման կառավարութեան դրած պայմաններուն, որ է՝ ռուս կառավարութեան կողմէ կարեւոր զեղչ մը այն ծայրայեղ մաքսերու վրայ որով գերմանական հանքածուխին և երկաթին Ռուսիա մուտքը դրեթէ արգիլուած է։ Գերմանիա սոյն մաքսերու թեթևացումը պահանջած էր, որպէս զի ինքն ևս թեթևցնէ ռուսական արմտեաց դէմ դրուած մաքսերը։ Ռուս կառավարութիւնը թէպէտ իւր հպատակ երկրագործներու և գործարանատէրերու դժգոհութենէն վախնալու բան մը չունի, բայց երկրին տնտեսական շահուց համաձայն որոշում մը տալու համար, կը սպասէ որ նախ այս երկու բնիկ տարիքը իրենց մէջ համաձայնին և ըստ այնմ բանակցութիւնք յառաջ տարուին Գերմանիոյ հետ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ Ի ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ.— Մօնիդէօ Օրլանդալ իւր երէկի թուով հետեւեալ կերպիւ կը ծանուցանէ Ցունաց Պատրիարքին դիմումն առ Կայս. գերիշխան կառավարութիւնն՝ Պուլկարիոյ յունական վարժարանաց խնդրոյն առթիւ, զոր արդէն ծանուցինք։

«Ցոյն լեզուն Արեւելեան Բուսելիի կազմական կանոնագրոյն համեմատ նոյն նահանգի պաշտօնական լեզուներէն մին է օրինապէս։ Այս է մին այն պատճառներէն զորս Ամեն. տիեզերական Պատրիարքը բացատրած է Բ. Դրան, և գիտենք որ Կայս. կառավարութիւնն, ի պատասխանի Ն. Սրբազնութեան խնդրագրոյ, բարեհաճած է խոստանալ թէ վաւերագրերով Պուլկարիոյ յոյն ժողովրդեան երաշխաւորուած իրաւունքներն յարգել պիտի տայ։ Երբ պուլկար թերթ մը կ'ըսէ թէ Պուլկարիոյ Ցոյնք երկրին գործերուն չեն շահագրգիռ, այնպիսի յայտարարութիւն մ'ըրած կ'ըլլայ զոր իրողութիւնք կը հերքեն։ Ամեն ոք գիտէ թէ իշխանապետութեան մէջ Ցոյնք հաւասարապէս կը կատարեն ամեն հպատակական պարտաւորութիւններ, կանոնաւորապէս կը վճարեն իրենց տուրքեր, և ուրիշ քաղաքացեաց կրած ամեն բեռները սիրայօժար կը տանին։ Անոնց հաւատարմութիւնն և հայրենասիրութիւնն երբեք չեն ժխտուած։ Բայց այս զգացումները պահպանելու լաւագոյն միջոցը չէ անշուշտ ջնջել այն իրաւունքներ որք միջազգային տրամագրութեամբ երաշխաւորուած են անոնց։»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Իրլանտայի նոր Փոխարքայ Լորտ Հուիթը, երիտասարդ բայց մեծահարուստ ազնուականն, անցեալ հինգշաբթի իւր հանդիսական մուտքն ըրաւ ի Տբլլին։ Բայց պաղ ընդունելութիւն մ'ունեցաւ։ Տբլլինի մէջ գլխաւորապէս ներկայացեալ են անգլիական և փառնէլեան տարբերք, որք աւելի կամ նուազ հակառակ են Կլատսթոնեան քաղաքականութեան։—անգլիական տարբերը, զի հակառակ է իրլանտական ինքնօրինութեան գաղափարին, և փառնէլեան տարբերը, զի Պ. Կլատսթոնի հակակառնէլեան ընթացքէն վշտացած է յայտնի հետէ։

Տբլլինի քաղաքային խորհուրդն և Քինկոզնի արուարձանին ներկայացուցիչք իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին։ Ո՛չ մէկ բանախօսութիւն բարի գալստեան։ Այսպէս որոշած էր քաղաքային խորհուրդն, և պաշտօնական չենքերէն զատ ոչ մէկ տուն դրօշներով զարդարուած էր։ Տբլլինի Համալսարանն ևս, որ հակառակ է իրլանտական ծրագրին, ո՛չ մէկ դրօշակ պարզած էր։ Փառնէլեան թերթեր չոր կերպիւ կը խօսին հանդիսին վրայ։ Կ'ըսեն թէ Պ. Ճոն Մորլիի իրաւախոհութեան փորձերէն բան չի կրնար սպասուիլ, և թէ նոր և մեծագոյն յուսախաբութիւն մը կը պատրաստուի Իռլանտայի համար։ Բայց կը յուսան որ Իռլանտա վրէժ պիտի լուծէ Պ. Կլատսթոնէ, խորհրդարանական հակառակ շարժմամբ մը տապալելով զնա, իբր թէ բնաւ խոստում մ'ըրած չըլլար Իռլանդիոյ։

ԻՄ ՁՆՆԱՊԱՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՆՈՐՎԷԿԻԱ

(Շարունակութիւն երէկուընի թուոյ Բ էջէն)

Հետեւեալ առաւօտուն նպատակ ունենալով անցնիլ Նորանկնթալ ձորէն, վերադարձանք Հէլէսթի, և «քարիօլներով սկըսանք մեր ուղեւորութիւնը։

Նորանկնթալ ձորը զուրկ է բնութեան ամեն կենդանի գեղեցկութիւններէն։ Ծառ կամ դալար ոչ ուրեք կը տեսնուի։ այլ վայրի անպտղաբեր լերինք հսկայաձեւ կը բարձրացնեն իրենց սպարասուր գագաթներ։ Զմեռուան առատ ձիւնը պատած էր բոլոր լեռները և ահագին ձիւնակոյտեր գլորած և ծածկած էին ճամբայնիս։ Մեր «քարիօլները քանիցս խրեցան և շրջեցան այս ձիւնակոյտից վրայ։ և 12 մղոն դժուարին ճանապարհէ մը վերջը հասանք Օիէ։ Հոս կրկին շոգենաւով կ'սկսի մեր ճամբորդութիւնը և դանդան ֆիորդներու մէջէն կ'անցնիմք, որոց ամենքն ալ թէեւ միեւնոյն բնութիւնը, բայց տարբեր դեղեցկութիւններ ունին։ Նշանակելի է մանաւանդ Եօնսն-ֆիորդը իւր հսկայ և վիհ տեսարաններովն։ Հոս մեր շոգենաւը Պիերքէ գիւղի առաջ իւր տեղացի ուղեւորներովը փոխանակ 10 վայրկեանի՝ մէկ ժամ սպասեց, որպէսզի մէկ պանդոկի մը մէջ մեր ճաշն ընեմք։ պարագայ մը որ թէեւ կը ցուցնէ թէ ո՛ր աստիճանի կը յարգեն իրենց այցելու հիւրերն, բայց միանգամայն իրենց ժամի ճշդապահութեան վրայ մեծ վստահութիւն մը չներշնչեր, զոր այս փոքրիկ շոգենաւին համար բացառութիւն մը կրնար համարել։

Նոյն օրն երեկոյին հասանք Օլսունտ գիւղաքաղաքը և անդ օթեւանեցանք։

Հետեւեալ օրն Մոլտէ ծովեզերեայ գիւղն ալ տեսանք, որ նշանաւոր կեդրոն մ'է այցելութեան։ և մեր ճամբան շարունակեցինք ի Ռամգտալ-Ֆիորդ շոգենաւով, ուր Նէս անուն գեղեցկագիր գիւղի մէջ գիշեր մը անցնելէ վերջը՝ առաւօտուն ճամբայ ելանք դէպ ի Ռամգտալի ձորն «քարիօլներով։

Ռամգտալի ձորը Նորվէկիոյ մէջ էն նշանաւորն է։ Զորը գեղատեսիլ ծառերու, ծաղիկներու, առուակներու և ջրվէժներու հարուստ գանձ մ'ունենալէն զատ, երկկողմանի ուղղահայեաց բարձրացած 5-6000 ոտնաչափ բարձրութեամբ լեռներու մէջէն կ'անցնի, որք տեղ տեղ անջատուելով և գատուելով իրարմէ իրենց ներքին բոլոր խաւերն կը բանան ի տես, ուր կերեւան երկրագնտիս տարերաց թանձրացեալ և քարացեալ սկզբնական երեւոյթներն։ Այս բնութեան վեհ և հրաշալի տեսարաններուն ձորը կ'երկարի 40-50 մղոն։ կ'ըսեն թէ Բալիֆոռնիայի մէջ Եօսամիթի ձորն և Նորվէկիոյ Ռամգտալի ձորն աշխարհիս էն հրաշալի ձորերն են։

Ռամգտալի ձորէն Թրոնթայմ երթալու համար ցամաքային ճամբորդութեան երեւութիւնն է իբր 200 անգլ. մղոն։ և մենք շատ ժամանակ չունենալով պարտաւորեցանք փութացնել մեր ուղեւորութիւնը և 4 օրուան մէջ կատարեցինք զայն։

Բաւական դժուարին պիտի ըլլար օրը 50 մղոն «քարիօլներով ճամբորդելն, եթէ ճամբաները կանոնաւոր և մաքուր չըլլային։ Նորվէկիոյ մէջ ճամբաներէ դժգոհութիւն ընելու տեղի չկայ։ կառավարութիւնը ամենուրեք շուտ չնած է մեծ ծախսով և զգոյշութեամբ։ և պարտաւորութիւն դրած է հողատէրներու և ագարակատէրներու վրայ որ լաւ վիճակի մէջ պահեն իրենց հողին մասէն անցած մասը։ Ինչպէս նաեւ ամեն 10-15 մղոն հեռաւորութեան վրայ պարտաւորութիւն դրած է նոցա օթէկ և պանդոկներ ունենալ և պատրաստի ձիեր պահել ուղեւորներու համար։

Մեր չորեքօրեայ ուղեւորութեանը մէջ շատ հիանալի տեղերէ անցանք, ուր մեծ հանդիսք կ'զգայ մարդ կենալու և բնակելու, նաեւ առիթ ունեցանք այս գեղջկական օթէէներու մէջ իջեւանիլ և մանց մէջ գիշերել։ Այս գիւղացի ընտանեաց ներքին կեանքը այնքան համակրելի որքան և պարզ է։

Ամառնային եղանակի մէջ շատ ժամանակ գժուարին կ'ըլլայ օթէէներու մէջ սենեակ գտնել ուղեւորներու բազմութեան պատճառաւ։ ասոր համար Նորվէկիոյ թէ այս և թէ ուրիշ կողմեր բազմաթիւ օթէէներ կը կառուցուին այժմ գեղեցիկ դիրքերու վրայ։

Երբ երկրին մէջ ճամբորդեմք կը տեսնենք որ երկրագործութիւնը այնքան ճոխ չէ։ Բանվի ամբողջ Նորվէկիոյ մէջ մշակեալ և արդասաբեր երկիրը միայն 1080 քառակուսի մղոն տարածութիւն ունի։ բայց անտառները խիստ ընդարձակ և ճոխ են, և կը գրաւեն 25800 քառակուսի մղոն տարածութեամբ երկիր, յորս եղէնի ծառը կը տիրէ գլխաւորաբար, որ իւր տեսակին մէջ համաչափաւոր է։

Արդ՝ այս ճամբով հասանք Սթէօրն, ուր շոգեկառքն զմեզ հիւրընկալեց Թրոնթայմ տանելու համար։ Թրոնթայմի տեսքն խիստ գեղեցիկ և հրապուրիչ պատկեր մ'է՝ երբ շոգեկառքով հասնիմք հոն։ քարերներու, դաշտերու, գետակներու և ծառերու մէջտեղ քաղաքը կ'երևայ ի հեռուստ և շոգեկառքը Նիտ գետին եղերքը պտտելով կը հասնի ծովեզերը, ուր է կայարանն։

* * *

Թրոնթայմ Եւրոպիոյ էն հիւսիսակողմն եղած գլխաւոր քաղաքն է։ հոս է որ հին ժամանակներ Նորվէկիոյ թագաւորք կ'ընտրուէին և կը պսակուէին։ Քաղաքը շատ գեղեցիկ դիրք մ'ունի գետերու և ծովախորշերու մէջ և բնակութեան լաւ տեղի մ'է։ անոր համար է որ Նորվէկիոյ հին երգերէն մին այսպէս կ'ըսէ։

Թէ Թրոնթայմ երթայի,
Ո՛րչափ ուրախ կ'ըլլայի։

Մինչեւ ցվեշտասաներորդ դար այս քաղաքին անունը կ'ըսուէր Նիտարոս (Նիտի բերան) իր քովէն անցած Նիտ գետէն առնելով, և հիմունքն դրած է Սուրբն Օլաֆ թագաւորն 1016ին։

Ներկայ դարուս սկիզբէն ի վեր Թրոնթայմի բնակութիւնք հետզհետէ շատցած են։ այժմ ունի 22700 բնակիչ։ Այս քաղաքն ալ Նորվէկիոյ ուրիշ քաղաքներուն պէս վայտաշէն է։ բայց ունի գեղեցիկ ծառաղարդ, լայն ու կանոնաւոր փողոցներ, ըստ կարելւոյն հրդեհի տարածումն արգիլելու համար։ նաեւ տեղ տեղ բաւական գեղեցիկ պարտէզներ ալ կը տեսնուին եւ բոլոր շրջակայքը գեղատեսիլ բլուրներով շրջապատեալ են։ Քաղաքը աւելի կարեւորութիւն առած է երկաթուղւոյ գծերուն որ զայն կը միացնեն մէկ կողմանէ Քրիստիանիայի և միւս կողմանէ Սթոքհոլմի հետ։

Քաղաքիս երկրագնդիս վրայ ունեցած դիրքին նայելով, որ լայնութեան 63°. 30 աստիճանին վրայ կը գտնուի, պէտք է ըսել թէ շատ բարեխառն կլիմայ մ'ունի։ Զմեռը իւր սաստկութիւնը չցուցներ, և ամառն ալ խիստ ցով և հաճոյալի է։ Նաեւ ամեն տեսակ բոյսք առատ և հարուստ են. իւր պտղատու ծառերուն մէջ ընկուզենին իսկ յաջող կուգայ, որ այս աստիճանի աշխարհագրական լայնութեան մը համար զարմանալի է, քանի որ յայնկոյս Եւրոպիոյ Հիւսիսային լայնութեան այս աստիճանին վրայ եղած երկիրները մշտասեւ ձիւներով և սառոյցներով ծածկուած են։

Եւրոպիոյ հիւսիսակողմն ունեցած այս բարեխառն կլիման կը պարտինք այն առատահոս ջերմ յորձանաց որք Հասարակածէն անցնելով անդիմադրելի զօրութեամբ կուգան Ատլանտեան ովկիանոսը և կը թափին Իռլանտիոյ և Նորվէկիոյ եզերաց վրայ։ Առանց այդ յորձանաց տուած բարեխառն ազդեցութեան՝ Նորվէկիոյ մշակութիւնք կ'անհետին և երկիրն սառոյցներու ներքև կը ծածկուի։ Այսպէս ալ Մեծն Բրիտանիա իւր բաժնին կը տուժէ և երկիրը շատ կը պաղի։

Թրոնթայմի յիշատակութեան արժանի չէնքն է Մայր եկեղեցին, որուն կը պարտի քաղաքն իւր համբաւը։ Սուրբն Օլաֆ այս քաղաքը հիմնած ատեն մատուռ մ'ալ չինեց հոն, ուր յետոյ իւր ոսկերքն ամփոփուեցան։ Այս սրբոյն գերեզմանին համար բազմաթիւ ուխտաւորներ սկսան գալ թէ Նորվէկիոյ երկիրներէն և թէ Եւրոպիոյ ամեն կողմէն։ այնպէս որ հարկ զգուեցաւ եկեղեցին մեծցնել, որոյ չինութիւնն տեւեց 150 տարի։ Եկեղեցին՝ որ ունի մի բաժանմունք իր մէջ, հին հռովմայեցւոց ճարտարապետութիւնը կը ցուցնէ։ և մասամբ ալ, ինչպէս իւր տաճարն, անգլիական կոթաձեւ ճարտարապետութեան նուրբ օրինակ մի է։

Թրոնթայմի վրայ այսչափ խօսելէ ետք, երթամք ալ մեր «Միրա» շոգենաւը որ նաւահանգիստը կ'սպասէ զմեզ ի Հիւսիսային գլուխ տանելու համար։

Զբօսաշրջիկու համար շինուած և պատրաստուած շոգենաւ մ'է «Միրա», որոյ մէջ 8 օր պիտի անցնիմք։ Շոգենաւին մէջ ուղեւորք արդէն լեցուած են։ երիտասարդ և աշխոյժ նաւաստեաց խումբ մը պատրաստ կեցած է ամեն աշխատութեան։ և սպասաւորք և սպասուհիք կարգաւ կեցած՝ հետզհետէ եկողներու յատուկ ննջասենեակներն կը ցուցնեն։ Այսպէս շոգենաւն առաջնակարգ օթէլի մը երեւոյթն ունի։

ՏԻԳՐԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

Մանչեսթր

(Շարունակելի)

լանտայի։ Կը գանգատին թէ նախորդ վարչութեան օրով բռնուած իռլանտացիք դեռ չեն արձակուած, և մինչեւ գալ տարի յետաձգուած է խորհրդարանական պայքարն իռլանտական խնդրոյն վրայ։ Այս ամեն պարագայք յոյժ աննպաստ են արդի Կլատսթոնեան ազատական կառավարութեան։

Ի ՓԱՐԻԶ, սեղանաւորական աշխարհն զբաղեալ է Փոքր կամ Երեկոյեան Սակարանի խնդրով, զոր անցեալ օր յիշեցինք։ Ցայսանի է թէ «Արեւելք»ի Սակարանի բաժնին Ըրթիթ Պուռա խորագրով հաստատածին մէջ ծանուցուած արժեքդրոց գները կ'որոշուին ի Փարիզ կանոնաւոր Սակարանի փակուելն ետքը Բրէտի Լիոնէի դրամատան մէջ կատարուած գործառնութեամբը, զոր այժմ բոլորովին ջնջել կ'ուզուի։ Սեղանաւորական կանոնաւոր միջնորդք ներքին գործոց նախարար Պ. Լուպէի ներկայանալով, անցեալ օր մեր յիշած թուղթը ներկայեցին, և խնդրեցին որ կառավարական արտօնութիւն զլացուի Երեկոյեան Սակարանի շարունակման համար, և ծանուցին թէ Բրէտի Լիոնէի դրամատունէն ալ խնդրած են առ այս իւր շէնքին գործածումը զլանալ այսուհետեւ։ Պ. Լուպէ խոստացաւ խնդիրը նախարարաց խորհրդոյ նկատառութեան ներկայել, բայց Բրէտի Լիոնէի Դրամատունը չուզեց եղծանել Երեկոյեան Սակարանի համար իւր պայմանագրութիւնն արտաքին կամ ոչ-կանոնաւոր միջնորդաց հետ։ ուստի ամառնային դադարէն յետոյ անցեալ շաբթուն վերսկսաւ Երեկոյեան Սակարանը։ Ժամանակ մը յառաջ կանոնաւոր միջնորդք արտաքին միջնորդները պարտաւորած էին կարգ մը օտար արժեքդրոց վրայ գործեր ընելէ հրաժարիլ, և իրենց առանձնաշնորհումները վայելելու և զօրացնելու համար այժմ նոր ձեռնարկ մը կ'ընեն։ Ի Երեկոյեան Սակարանին մէջ արտաքին միջնորդք գործ կը տեսնէին։ Այս արտաքին միջնորդք կը պնդեն որ եթէ իրենց գործառնութիւնք աւելցած են ի վնաս Սակարանի կանոնաւոր միջնորդներուն, պատճառն այն է որ կանոնաւոր միջնորդք իրենց յաճախորդներէն մեծաքանակ միջնորդչէք կ'առնուն, օրինակի համար 40 ֆր. կը պահանջեն գործառնութեան մը համար զոր արտաքին միջնորդք 12 ½ ֆր.ի կը կատարեն։ Այս կերպիւ կանոնաւոր միջնորդներուն գործը պակաս է, և 1882 ի տարնապէն ի վեր, 60 կանոնաւոր միջնորդներէն հազիւ 40 ը կարողացած են իրենց ծախքերն հանել, և իրենց միջնորդութեան զբաղեցնելու թողուլ որոշած միջնորդներ յաջորդ չեն գտներ որ գնէ և իւրացնէ իրենց գործը։

ՎԻԵՆՆԱ-ՊԵՐԼԻՆԻ ձիարշաւին առթիւ, անգլ. լրագրեր խստիւ կը հարուածեն գերմանացի, աւստրիացի և հունգարացի սպայներն, իրենց գեղեցիկ ձիերն այնպիսի ամուլ արշաւանքով մը չարաչար յոգնեցնելնուն համար։ Ի՞նչ կը շահուի, կ'ըսեն, քանի մը ժամ աւելի շուտ կամ ուշ հասնելով Պերլինէ Վիեննա կամ փոխադարձապէս։ Ի՞նչ կարողութիւն կը ցուցուի այսպիսի ճգմամբ, մինչ հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ այնպէս գիշեր ցերեկ ճամբորդող ձիերէն մէկ մասը հիւանդացած կէս ճամբայն մնացած է։

ՌԸՆԱՆ յոյժ չափաւոր հարստութիւն մը կը թողու, զոր ամբողջապէս շահած էր իւր գրեանց վաճառմամբ։ Բայման Լէվի միակ հրատարակիչն էր իւր գործոց, և Ռընան, որ ամեն բանէ զոհ կ'ապրէր փիլիսոփայաբար, իւր հրատարակչէն ալ զոհ էր, բան մը որ հեղինակներուն քով հազուագէպ է։ Իւր վաստակ գրանին մէկ մեծ մասը գիրքերու կուտար։ Ընդարձակ գրատուն մ'ուներ, և ամենամեծ խնդիրն այն էր թէ գիրքերն ո՞ւր դնէ, որ Փարիզի մէջ իւր կարողութեան սահմանին համեմատ չէր կրնար հնար եղածին չափ ընդարձակ յարկ մը վարձել։ Իւր գիրքերն ինք կարգի կը դնէր, թէեւ իւր յոգնացաւոր իւր շարժմանց ազատութիւնը կապտած էին վերջերս։ Երբ գրատունը մտնէր գիրքերը կարգի դնելու, հին լաթեր կը հագնէր, երբեմն պատռտած։ Այն օրն ուր Ֆրանսական Ակադեմիայ մէջ իւր առաջին տեսակցութիւնը պիտի ունենար Օմալի դքսին հետ, կ'ալեսաւէր գրատան մէջ, երբ յանկարծ միտքը կ'ինայ ժամադրութիւնն, և կը փութայ կառք մը կը նստի։ Այն անուանի արքայազունին հետ որ նոյն օրը կ'ընդունուէր յԱկադեմիա, Ռընան երկարօրէն կը տեսակցի, և իւր բոլոր պաշտօնակիցք մեծապէս կը պատուեն զինք։ Տուն դառնալուն, Տիկին Ռընան դեռ բերանը չբացած, Պ. Ռընան կ'ըսէ։ «Ակադեմիայէն կուգամ։ չեմ գիտեր ինչ կար վրան, բայց բոլոր պաշտօնակիցներս, թէեւ յոյժ սիրալիր, այլ զարմացմամբ կը նայէին ինձ։» Տիկին Ռընան յայնժամ կը յիշեցնէ իրեն թէ գրատան հին լաթերով գացեր բազմեր է Ակադեմիոյ մէջ։— Ռընան չատ պարզասէր, սակաւապէտ, համեստ և պարկեշտ մարդ էր։ Զայս կը խոստովանին անոնք իսկ որք ատուտածաբանական և իմաստասիրական խնդրոյ մէջ իրեն համամիտ չէին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑ

Ցայսանի է թէ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը մտադիր էր Հիւանդանոցի հանդիպակաց պարտէզին մէջ կառուցանել Որբանոցն, որ նոյն հաստատութեան մէկ մասը կը կազմէ և միանգամայն արհեստանոց պիտի ըլլար։

Արդ, կը լսենք թէ Հոգաբարձութիւնը այս մասին տեղի ունեցած խորհրդակցութիւններէ ու բանակցութիւններէ ետքը՝ որոշած է ետ կենալ իւր այդ խորհուրդէն և կը խորհի կառուցանել նոյն շէնքը Հիւանդանոցի շրջափակին մէջ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՔ

Քաղաքական ժողովն ի Նիստ դուսարեցաւ երէկ ի Խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ Նախագահութեամբ Ա.մէն. Ս. Պատրիարք Հօր և տեղապահութեամբ Վսեմ. Մաքսուա Սիմոն պէյի։

Ժողովն զբաղեցաւ յարաբերական և այլ խնդիրներով և ի միջի այլոց հետեւեալ որոշումները տուաւ.

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն իրեն եղած պաշտօնական յանձնարարութեան համաձայն, յայտագրով մը ներկայացուցած էր Հոգաբարձութեան անդամակցող երկու Մեծ. բժշկց կողմէ մատուցեալ քննութեան տեղեկագիրն, այն դիտողութեանց մասին, որք յառաջագոյն տեղի ունեցած էին Հիւանդանոցի բժշկական ճիւղին նկատմամբ։

Ժողովն ի ներկայութեան Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան, նկատողութեան առնլով սոյն տեղեկագիրն, վերահասու եղաւ որ թէեւ Հիւանդանոցի բժշկական ճիւղին մէջ քննադատութեան նիւթ եղող թերութիւնք այնքան մեծ յուզման տեղի տալու բնութիւն չունին, այսու հանդերձ յանձնարարեց Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան որ չնայելէ իւր ջանքն ու խնամքն ըստ բժշկական օրինաց արժան դատուած բարեկարգութիւնները կարելիութեան սահմանին մէջ ի գործ դնելու համար։

Ցնտեսական Խորհրդոյ յայտագրոյն վրայ Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ վարժարանաց նորոգութեան և պէտք եղած ծախսոյ գումարն հայթայթելու համար անօրինութեաւ կարեւորն։

Բուսիլի Հիսարի Թաղական Խորհուրդը նոր ընտրութեամբ վերակազմուած և ընտրողական ժողովոյ կողմէ տեղեկագրուած էր արդիւնքը, ծանուցուելով միանգամայն ընտրեալոց ոմանց հրաժարականը։ Ժողովը կատարուած ընտրութիւնն օրինաւոր գտաւ և հաստատեց, Դեր. Պարիարքական Փոխանորդ Հօր յանձնելով հրաւիրել հրաժարականներն ստանձնելու իրենց պաշտօնը։

Եէնի գիւղի Թաղական Խորհրդոյ անդամոց երէքն հրաժարած ըլլալով, ժողովն որոշեց հրահանգ տալ եկեղեցւոյ քահանային, ըստ օրինի նոր ընտրութիւն կատարելու համար նոյն երեք հրաժարելոց տեղ։

Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի խընամակալութիւնը յայտագրով մը մատուցած էր Կեդրոնական վարժարանի 91-92 տարիներու չրջանի ուսումնական տեղեկագիրն և մատակարարութեան հաշուեցոյցը։

Ժողովն որոշեց հաղորդել զայնս Ուսումնական և Ցնտեսական խորհրդոց, որպէսզի խառն նիստ կազմելով հարկ եղած քննութիւնը կատարեն և արդիւնքը տեղեկագրեն։

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամոց մին իւր ընտրութեան առաջին օրէն հրաժարած ըլլալով, ժողովն, ըստ առաջարկութեան նոյն Հոգաբարձութեան, լրացուց այս պակասը և անդամ կարգեց Մօստիչեան Յարութիւն էֆէնտին։

Ժողովն Բէօսթէնճէի Տ. Գէորգ քահանայի մէկ գրութենէն տեղեկանալով որ թէեւ տեղւոյն թաղական խորհուրդն ըստ օրենի վերակազմելու համար հարկ եղած ընտրական գործողութիւնք կատարուեր են, սակայն հրաժարմանց պատճառաւ չէ կրցած ընտրութիւնն ի գլուխ հանել, առժամանակեայ թաղական խորհուրդ մը կարգեց ցնոր անօրինութիւն վարելու համար եկեղեցւոյ և վարժարանին գործոց տեսչութիւնը։ Առժամանակեայ թաղական խորհրդոյ անդամք են՝ Աբրահամ էֆէնտի Նուհուպեան, Գրիգոր էֆ. Մանիսալեան և Թագւոր էֆ. Պէնլեան։

Ժողովն հասու լինելով Գրնալը կըղզիի ընտրողական ժողովոյ նախագահին կողմէ ուղղեալ տեղեկագրէն որ թէեւ ըստ վարչական հրահանգի հարկ եղած գործողութենէց ձեռնարկուեր է թաղական խորհրդոյ ընտրութիւնն ամբողջացնելու համար, սակայն քուէարկութեան միջոցին զեղծումներ տեղի ունեցեր և այս պատճառաւ գժտութիւնք և անհամաձայնութիւնք ծագեր են եւ նկատելով որ այս պարագայից մէջ չը կրնար ընտրական գործողութիւնը շարունակուիլ, առժամանակեայ թաղական խորհուրդ մը կարգեց և անոր յանձնեց վարել եկեղեցւոյ և վարժարանի մատակարարութիւնը մինչեւ որ վերջ գտնեն անհամաձայնութիւնք և կարելի լինի թաղական խորհուրդը կազմակերպել ըստ օրինի։ Առժամանակեայ թաղական խորհրդոյ անդամք են՝ Միքայէլ էֆէնտի Գալֆայեան, Մինէբէրիմ էֆէնտի Մանուկեան, Սարգիս էֆէնտի Թաշճեան, կարապետ էֆէնտի Սէֆերեան և Սերվիչէն էֆէնտի Զաքարեան։

Ուսումնական խորհուրդն երէկ ի նիստ դումարուեցաւ ի Ղալաթիա, առանձնակութեամբ Պերպէրեան Մեծ. Ռէֆէտս էֆէնտիի և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

Ս. Վահան Գ. Զարդարեան էֆ.ի կողմէն ներկայացուած հինգ դասագրքերէն Ա. Դասագիրք Ազգային Պատմութեան՝ Բ. Զոլաքեանի. Բ. Տարերք Հանրահաշուոյ՝ Հ. Կ. Պէրպէրեանի. Գ. Համառօտ Ընդհ. Պատմութիւն՝ Մ. Մամուրեանի ընդունուեցան և վարեցան։ Իսկ մեացածները յետ քննութեան պիտի վարեցուին։

Բ. Հայերէն լեզուի հմտոր ուսուցչական վկայագիր տրուեցաւ Պարտիզակցի Սարգիս Կ. Ճրկոյեան էֆ.ի։

Գ. Որոշուեցաւ որ այսուհետեւ հեղինակներու կողմէն վաւերացման համար Ուսումնական խորհրդին ներկայացուած գործերը ձեռագիր ըլլան և ոչ տպագրեալ։

Դ. Պօղոս էֆ. Պալէնցի կողմէն ներկայացուած 22 կտոր դասագիրքերէն 12 հատը քննուած ըլլալով վաւերացան։

Ցնտեսական Խորհուրդն երէկ իւր սովորական նիստը կազմեց ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ատենապետութեամբ Մեծ. Եղիազար էֆէնտի Մելիքեանի։

Բերայի թաղական խորհուրդն՝ Շիշլիի գերեզմանատան մեծ դրան և յարակից սենեկաց շինութեան այլ եւս յապաղելու անպատեհութեան հանդէպ որոշած ըլլալով ձեռնարկել այնմ, միչեալ դրան սենեկաց յատակագիծն հաղորդած և շինութեան արտօնութիւն խնդրած էր։ Խորհուրդը նկատելով որ նոյն շէնքերու շինութիւնը գերեզմանատան կանոնագրի հաստատութեան պահուն արտօնեալ է Ազգ. Վարչութեան կողմէ, յետ քննութեան, նոյն դրան ու յարակից սենեկաց ձեւն ու բաշխումը պատշաճ գտաւ և կարեւորը տեղեկագրեց առ Քաղաքական Ժողովն։

Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդը եկեղեցւոյ սեպհական Պէյլէրպէյի մեծ ճամբուն վրայ գտնուած գետնի մը վաճառման արտօնութիւն խնդրած էր։ Խորհուրդը նկատելով որ նոյն գետնի մասին Զօպանեան և համարակալ Հաճեան էֆէնտիներու տեղական քննութիւն մը կատարել եւ արդիւնքը տեղեկագրել։ Ցիշեալ էֆէնտիք նոյն քննութիւնը կատարած եւ յայտագիրը ներկայած ըլլալով, որոշուեցաւ պէտք եղածը տեղեկագրել վարչութեան։

Աստնցմէ զատ զբաղեցաւ նաեւ Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ վերաբերեալ պայմանագրի մը, Գուզկունճուքի, Գասը գիւղի, Օրթագիւղի և Պէշիքթաշի եկեղեցեաց վերաբերեալ կտակային, կալուածական և հաշուական խնդիրներով։ Յաջորդ նիստը պիտի գումարի յառաջիկայ չորեքշաբթի օր ի Ղալաթիա։

Յառաջիկայ կիւրակէ (հոկտ. 4) Թաղիա Ս. Եկեղեցւոյն օծման տարեգլխոյն առթիւ՝ ըստ վաղեմի սովորութեան, Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Դեր. Աբրահամ Ս. Եպիսկոպոս Մամիկոնեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանելով հոգեւորապէս մխիթարել ժողովուրդն։ Զայս ծանուցանելով ի գիտութիւն բարեպաշտ ազգայնոց,

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ Թոփ-Բաքուի

Ատենադպիր	Ատենապետ
Գ. Ն. ՔԱՔԱՋԵԱՆ	ՍԱՀԱԿ ԽԱՆՃԵԱՆ

1 հոկտ. 1892

Թոփ-Գաքու 276 1—1

Անոչին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.—Զորրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Աստաբազարի գայմագամ Մէհմէտ Նիզահեթ պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ.— Առողջապահական Վարչութիւնը հընտահատի դէպքերու վրայ հետեւեալ տեղեկագիրը մատուցած է կայս. պալատան առաջին քարտուղարութեան.

Թուական	Դէպք	Մահ	Տեղ
Սեպտ. 29	53	11	Բէյքթա
» 28	21	16	Կարին
» 29	30	20	»
» 28	—	1	Իլիճէ
» 29	6	4	»

Երէկ գիշեր երկաթուղւոյ կառախումբով՝ ի Ճիրը Մուսթաֆա փաշա 9 ուղեւորներ ժամներ և քարանթիւնի ենթարկուեր են։ Գոսօվայի նահանգին մէջ գտնուած Գարաքօլ մաքրանոցին մէջ ուղեւորմը քարանթիւնի ենթարկուեր է։ Թէ՛ առաջնոյն և թէ այս վերջնոյն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։ Սեպտեմբեր 29ին Սինոպի ու Գալագի մաքրանոցներուն մէջ գտնուող նաւատեաց և ուղեւորաց առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

Սեպտեմբեր 22էն ի վեր Տրապիզոնի քաղաքին ու ամբողջ նահանգին մէջ հընտահտի ո և է դէպք պատահած չըլլալով հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է։

Տեղեկագիրն յետոյ կը յայտագրէ այն որոշումներն որք երէկ հրատարակուեցան առողջապահական վարչութեան երկու շրջաբերական-հեռագիրներով։

—Գոսօվայի կուսակալութիւնը սեպտեմբեր 29 թուականաւ հեռագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան՝ թէ նոյն օրը Զիպէֆչէի մաքրանոցին մէջ 14 ուղեւորներ քարանթիւնի ենթարկուեր են, որոց առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, և, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, ամեն հանգստութիւն կը վայելեն։

— Հոռէյտաի կառավարիչը նոյն թուականաւ հեռագրած է թէ սեպտեմբեր 25 էն 28, ի Հոռէյտա հնտախտէ երկու մահեր պատահած են։ Շըրջակայից մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

—Հեռագրական և Թղթատարական վերատեսչութիւնը տեղեկագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Քլազոմէնի մաքրանոցին մէջ հեռագրատուն մը հաստատուեր է ուր թուրքերէն ու ֆրանսերէն հաղորդակցութիւնք սկսած են։ Զմիւռնիայէն ծովու ճամբով մէկ քառորդ ժամ հեռաւորութեամբ գտնուած Գարշը Եաբա անուն տեղն, որ Գասապայի երկաթուղւոյ գծին վրայ կը գտնուի, նմանատուն մը հաստատուած է, ուր ամեն օր կընդունուին պարզ նամակներ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդն իւր երէկի նստին մէջ նկատողութեան առաւ այն գրութիւններն որք կը վերաբերին Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկին կողմէ վաքֆ կալուածոց փոխարէն փոխատուութիւն ընելու խնդրոյն, սակայն ո և է որոշում չարուեցաւ։ Նախարարաց Խորհուրդն ուրիշ կարեւոր խնդիրներու վրայ իւր կատարած խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ գործոց վրայ խորհրդակցելու համար Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին Նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն համաձայնութիւն գոյացուցեր է խորհրդակցութեան առարկայ եղող խնդրոյն ինչ ինչ կարեւոր կէտերուն վրայ։

ՎՍԵՄ. ՍԱՐԳԻՍ էֆէնտի Աղաբեկեան, որ դատական Նախարարութեան վաղեմի պաշտօնատարներէն մին է, հանգստեան պիտի կոչուի, կ'ըսէ Սուլ։

ՊԱՇՏՕՆԵՒԻՑ ընտրութեան յանձնաժողովն իւր վերջին նստին մէջ քառասունի չափ անձանց քննութիւնները կատարելով 19ի չափ անձինք ընդունուեցան։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ Պարտուց Վարչութիւնն որոշած էր որ երբ իւր մասնաճիւղերու պաշտօնեայք հասոյթներու վրայ հարիւրին երեսուն առաւելութիւն մը ձեռք բերեն, իրենց ամսաթոշակին վրայ նոյն համեմատութեամբ յաւելում մը ըլլայ։ Այս որոշումը պարունակող գիրը Բ. Դրան մատուցուած և անտի Պետական Խորհրդոյ յանձնուած էր։ Պետական Խորհուրդը նկատելով որ հասոյթի առաւելութիւնը կրնայ ըլլալ որ միմիայն պաշտօնէից կողմէ եղած ջանքերու արդիւնքը չըլլայ և յառաջ գայ այն նիւթերու բնական առատութենէն, ուրկից տուրք մը կը դանձէ Հանրային Պարտուց Վարչութիւնն, ինչպէս նաև ուրիշ բնական պատճառներէ, որոշած է նախ քննել թէ հասոյթից առաւելութիւնն ինչ եղանակաւ ձեռք բերուած է և յետոյ ըստ այնմ պէտք եղածն ի գործ դնել։ Այս որոշումն ընդունուած է նաև Հանրային Պարտուց վարչական ժողովին կողմէ։

ԾՈՎԱՑԻՆ նախարար Վսեմ. Հասան փաշա, որ հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինած ըլլալով, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.— Հնտախտն ի Բէյլթա ևս ճարակած ըլլալուն համար, կայս. Իրատէ մը հրամայած է ձիրը Մուսթաֆա փաշայի ու Զիպէֆչէի մաքրանոցներուն առողջապահական բժշկայ թիւն աւելցնել։ Հետեւաբար այդ երկու մաքրանոցներու համար մէկ մէկ բժիշկ պիտի ղրկուին, որք են ձիտտէի մաքրանոցին բժիշկ Խալիտ պէյ, որ առժամեայ պաշտօնով Սինոպ կը դրանուի, եւ բժշկական վարժարանին դրծարանական քիմիագիտութեան ուսուցչի օգնական դեր-հաղարապետ Մահմուտ Մուհիէտտին էֆէնտի։

ՀԱԼՖԱԼԻ երկրագործական վարժարանի ուսուցիչներէն Մօրիս էֆ. հրաժարած ըլլալով, անոր աւանդած դասերու կէսը պիտի յանձնուի նոյն վարժարանի դեր-անօրէն Սթրաթի էֆէնտիի և միւս կէսն ալ՝ ուսուցիչ Զաքարեան էֆէնտիի։

Նոյն վարժարանի ուտեստի մատակարարութիւնը նուազուրդի դրուելով, ի թամեար խան հաստատեալ վաճառական Պ. Դանկարտիի վրայ ձեռնարկեր է։

ԳՈՆԵԱՑԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Օսմ. կայս. Պանքայի Բարիզու վարչութեան նախագահ Պ. Մալէ և անդամ Պ. Պէրժէ հեռագիր մը ուղղելով առ Սըր Էտկար Վինսընդ ի Կ. Պոլիս, յայտնած են թէ դրամատարաց խումբ մը կազմուած է Գասապայի երկաթուղին գնելու և Պանտերմա-Սօմա Այշէհէր Աֆիոն գարահիսար-Գոնեայի գիծը շինելու համար, և թէ հարկ եղած դրամագլուխը պատրաստ է արդէն։

Օսմ. Պանքան պաշտօնական նամակաւ մը Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան զեկոյց դրամատարաց այս զօրաւոր խմբակի կազմութիւնն։ Այս խմբակ պիտի կատարէ Պ. Նակէլ-մաքերսի յանձնառութիւնները։

ԿԱՅՍ.ՇՆՈՐՀ.—Ադրիանուպոլսոյ Նուսմանիէի Թէրադը վարժարանին աշակերտուհիներէն Լաթիֆէ հանդիպ կողմէ շինուած կայս. զարդարուն Թուղրա մը մատուցուած է Վեհ. Սուլթանին, որ հրամայած է դաշնամուրի մը գինը շընորհել նոյն աշակերտուհւոյն և միանգամայն եօթը հարիւր ղրուշի ամսաթոշակ մը յատկացնել նոյն վարժարանի տնօրէն Բիրզա պէյի, վարժարանին անհրաժեշտ ծախսուց հոգացման համար։

ՕՍՄ. ՐԷԺԻԻ բաժնետերաց ընդհ. ժողովն 1889 ի նստին մէջ որոշած էր ընկերութեան մէն մի բաժնեթղթին վրայ վճարեալ դումարէն 50 ական ֆրանկ, այն է 10,000,000 ֆրանք զեղչել դրամագլխէն, ընկերութեան հաստատման առաջին տարիներուն մէջ կրած վնասը միանգամ ընդ միշտ դուցելու համար։ Արդ, ոյն տնօրինութեան կարգադրութեան համար Բէժիի կառնակի կանոնագրոյն մէջ լինելիք բարեփոխումներն արտօնող իրաւէն եղած է, որով դրամագլխոյ զեղչումը կայսերական վաւերացում կը ստանայ։

ՊԷՆԵԱՆՑԻՒ Տրէնէ գաւառակին ու չրջակայից մէջ տիրող սովուն պատճառաւ, Նախարարաց Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, անդ՝ ներածուելիք արմտիքներն ու ընդեղէններն առժամեայ կերպիւ մաքսատուրքէ զերծ պիտի մնան։ Վեհ. Սուլթանն հրամայած է միանգամայն 70,000 քիլէ արմտիք ղրկելով անդ, բաշխել կարօտելոց և միանգամայն հոգալ ժողովրդեան յառաջիկայ տարուան վարուցանի համար ունեցած պէտքերը։

ՁԻԵՐ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայած է Հունգարիայէն պէտք եղածին չափ ձիեր բերել և բաժնել ժողովրդեան, Թուրքիոյ մէջ ձիերու սեռն ազնուացնելու համար, և արժէքն վճարել երկրագործական դրամատանց մնատուկներուն կողմէ։ Կայս. սոյն Իրատէն Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ հաղորդուած է Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Վերջին օգոստոս ամսուն մայրաքաղաքիս մէջ հետեւեալ մահերը պատահած են։

	այր	կին	գումար
Իսլամ	211	250	461
Քրիստոնեայ	164	118	282
Հրեայ	19	16	35
	394	384	778

Այս 778 մահերու 9ը ծաղկախտէ առաջ եկած են։ Անցեալ տարուան օգոստոս ամսուն պատահած մահերու թիւն էր 892 (որոց 35ը ծաղկախտէ), որով այս տարուան նոյն ամսոյն մէջ 114 ի նուազական տարբերութիւն մը կայ։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆ երէկ հեռաւոր վայրեր աքսորուց երեսունի չափ վաղեմի չարագործներ ու դատարկապորտ անձեր։

ՏՈՒՔԹ. ՆՈՒՐԻՃԱՆ էֆէնտի, որ ժամանակէ մը հետէ Բարիզ կը գտնուէր, մայրաքաղաքս դարձած է։

ԵՐԷԿ ժամ 8½ին Գարաքէօյի կամուրջէն անցնող Արապ մը, որ երկու ոստիկանաց և մէկ ոստիկան-զինուորի հսկողութեամբ Պոլիս կը տարուէր, յաջողեցաւ ինքզինքը ծովը նետել, սակայն անմիջապէս ազատուելով ծովէն հանուեցաւ։

ԹԷՓԼ-ՊԱՇԸԻ ՇԷՆԳԷ վար չպիտի առնուի, ինչպէս որոշուած էր ի սկզբան։ Քաղաքապետութիւնն հրամայած է որ չէնքին քանդումը դադրի, ըստ որում ճարտարապետ Ցովսէփ Ազնաւոր, Մանուսօ և Սէմբրիի յետ քննութեան հաստատած են թէ վար առնուելիք չէնքին մնացեալ մասը հաստատուն է եղեր և կրնայ վերաշինուիլ։ Պ. Սէմբրիի տեղեկագիր մը տալով, յայտնած է թէ ինք յանձն կ'առնու վերաշինել զայն՝ տասը տարուան համար երաշխաւորելով և առ այս ցոյց տրուելիք դրամատան մէջ 10,000 ոսկի դնել։

ՀԻՒՄՆԻ ՊԷՑ, դատական քննիչ Պաղատի, Մուսուլի ու Պասրայի, երէկ Պաղատ ուղեւորեցաւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ֆասուլեսճեան էֆէնտիի գերասանական խումբը վաղը գիշեր (ուրբաթ) Նշանթաշըի Օրօրա թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ ՄԱՐԻ-ՍՈՄՈՆ, կամ ԱԶՕԹԱԳԻՐՔԸ, բարոյալից թատերգութիւն հինգ արարուածով, ի նպաստ խմբին դերասաններէն Պ. Ա. Գասէվէթեանի։

Ցուսալի է որ ինչպէս յիշեալ պարտիզի մէջ տրուած առաջին ներկայացումը, նոյնպէս և այս երկրորդը կ'արժանանայ թատերասէր հասարակութեան համակրանաց ի վարձ վաղեմի դերասանապետին և իր խումբին ջանքերուն։

ՅԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ, 1 Հոկտ.—Երէկ 19 վար. 2 մեռեալ։

ՓԷՇԹԱ.— Երէկ 28 վար. 17 մեռեալ։

—Պատերազմական Նախարարն հերքեց այն զրոյց թէ անձուխ վառօդը զոր աւստրեւհունգարական բանակն ընդունած է՝ գէշ տեսակ է։ Միւս նոյն կարգի վառօդներէ վար չի մնար ամենեւին։

—Արձակեալ բանտը մը կրակ ըրաւ Օբերայի Թատրոնին տնօրէնին վրայ, և բռնուեցաւ։

ԲՐԱՖՈՎ.—Երէկ 3 վար. ո՛չ մէկ մեռեալ։

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.—Փեթերսպուրկի նահանգին հնտախտն անհետացաւ, և միւս նահանգներէն ալ անհետանալու վրայ է։

ՎԻԵՆՆԱ.—Վիլհէլմ և Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը միասին թատրոն գացին։ Գերման կայսրը Ֆրետերիք արքայազին տուաւ Սև Արծուի պատուանշանը։

—Մեծ բազմութիւն այսօր եռանդագին ընդունելութիւն ըրաւ գերման սպայից որք մասնակցեր էին Պերլին-Վիեննայի ձիարշաւին, և այսօր մեկնեցան դէպ ի Տրեզդէն։

—Վիեննա քաղաքը Ռայխսռաթի Աւստրեան Երեսփ. Ժողովոյն անդամ ընտրեց ժողովրդական ընտրելին 2700 քուէով, մինչ հակառիբականաց և կղերականաց ընտրելին 1,005 քուէ ստացաւ։

ՓԱՐԻԶ.—Բրուսդ, Պրուարտէլ և Թուանս բժիշկներն հաստատեցին թէ Մարսիլիոյ մէջ հնտախտ չկայ։

ՍԷՆԷՏԻՆ. (Հունգարիա)— Հնտախտի նոր դէպք մը տեղի ունեցաւ հոս։ Դպրոցները փակուած են։

Վանպրան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 1 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	109 ½
3 » Փարիզի »	23

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ զոց. [Միաց. Դ. Սէբի]	24 10
Բերայի մէջ »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ »	24 08
Կէս օրին »	24 09
Թարվիլանը Օսմանիյէ երէկ երեկոյ	83
» » Ժամ 5ին	83

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Փոխառութիւն Սէբի	85
» » »	31 ½
» » »	24 12

ԲԱՖԵՏԵՄՄՍՔ

Ղսպիճէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	5 06
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	7 30
Պանք տը Քոնս.	» »	4 30
Սօս. Նաթէ է վալէօր	» »	4 20
Բէժի	» »	46 11
Թրամուէյ	» »	595
Ռուսէթիի երկաթուղի	Ֆր.	91 ½
Բաժնեթուղթ Լաբիսմի	Դ. կ.	84

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	զրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 24
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Մարք Գերմանական ոսկի	»	107 20
Իսբէրիալ	»	89 30
Քրիսվիլ	»	54 20
Ռուպլ Ռուսական	»	9 02
Մէճ. արծաթ [տարբ.]	»	197 06
Մանր արծաթ	»	101
Մէճիտիյէ	»	99
ասֆիխէ	»	— —
Տոկոս Զալաթիոյ Սակարանի	»	5

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 12 Հոկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 45
» » 4 ½ %	106 05
Օսմանեան ոսկեայ Սէրի Դ.	22 22½
Օսմ. մարս. արժեթուղթ	473 75
Բրիսորիթէ Թիւրք (1890)	431 25
Օսմանեան երկաթուղի	90 62½
» Բէժիի բաժնեթուղթ	370
Պանք Օթօման	600
Քրէտ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԻ ՊԱԿԱՍԸ

ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Երբ «բարոյական» բառը կ'արտասանենք, ոչ թէ այն ըմբռնումով է որով կը ձաղկուին երբեմն վիպային կամ սիրային հրատարակութիւնք կամ անոնց հետամուտ եղողները, այլ այն յոյժ ցանցառ թուով գրողներուն համար որք շատ մը բաներ քարոզելով հանդերձ, ճշմարիտ բարոյականի՝ այն է ազնուութեան, համեստութեան ու երախտագիտութեան կատարեալ պակասութիւն մը ի յայտ կը բերեն իրենց հրապարակային դեռաբոյս կեանքին մէջ, այն համարձակութեամբ թէ գրիչ մը շարժելու կարողութիւն ունին և ամբողջ հրապարակն ողողելու մարմաջներ կ'զգան։ Այն լրագիրն որ այլեւս ժամանակն հասած կը նկատէ իրենց գրուածներէն զերկուելու, «Բաբելոնեան խառնուրդ» կը յորջորջուի, և այն գրականութիւնը որ համամիտ չէ իրենց արտադրածներուն՝ «Դեռները բաց տուն մը ուր խելքին փչողը կը մանէ»։ Օրինակ մը լաւագոյն կերպով կրնայ բացատրել բարոյականի այս պակասը, որ բարեբախտաբար հազուադէպ է։

Ատենօք տպայ մը կար որ դպրոցական վերջին կամ վերջընթեր տարւոյն մէջ բուռն տենչ մը ունէր իր արձակ կամ ոտանաւոր գրուածներէ մէկ երկուքն հրատարակուած տեսնելու։ Բանաստեղծ ուսուցիչ մը՝ ուզելով քաջալերել իր աշակերտ՝ բարեխօսից խմբագրութեան մը մօտ և հետգհետէ հրատարակել տուաւ այդ գրուածները սրբագրութեամբ։ Յետոյ, լրագիրն իր գրական պաշտպանութեան ներքեւ առաւ այդ պատանին, տուն տուաւ անոր գրելու և խրախոյս կարգաց։ Երբ սկսակ գրքագէտը հատորի մը կազմեց իր արշալոյսի ձայներէն, լրագիրն հիրընկալեց անոր նկատմամբ անկողմնակալ ու լուրջ գրուածներն, իսկ վհատեցուցիչ կամ թեթեւ քննադատութիւնները մերժեց, յետոյ պատանի հեղինակին խնդրանօք արտատպեց գրքին այս կամ այն մասը որուն կէս կամ քառորդ սիւնակ մը կ'ընկերանար երբեմն, ոչ թէ անոր համար որ «մեծատունի զաւակ մըն էր սատրագրողը», այլ անոր համար զի քաջալերութեան պէտք ունէր։ Ու եղաւ օր մը որ պատանի գրագէտը թառաւ ուրիշ ծառի մը վրայ որուն ճիւղերն աւելի գրկաբաց էին իր առջեւ։ բայց, գրելու, քերթելու չը՛ջանակը նեղ կ'իբեւաւ իրեն։ աւելի անզուսպ պէտքեր կը զգար։ Նորերուն դէմ՝ վհատեցուցիչ արհամարհանք ու հիներուն դէմ՝ անպատկառ նողկանք մը ցոյց տալու իղձ մը, որք՝ իր կարծեօք՝ «ուշքլամ» պիտի ըլլային իրեն համար։ Եւ իր գրական գաւանանքի արտայայտութեան մէջ առաջին հարուածն արձակեց այն լը՝ լրագրին դէմ որուն շնորհիւ միայն կարող կը զգար ինքզինքը՝ դաւանանք մը ունենալու։ լրագիրը «չատ փափկասիրտ» գտաւ, անոր խմբագիրները «կակուղիկ գրողներ», աչխատակիցները «ապիկարներ», անոր պաշտպանած հրատարակիչները «խանութպաններ», և դանոնք բոլոր որոց կը քշեն երբեմն «կա՛մ շատ տգէտ, կա՛մ շատ գիտասիրտ, կա՛մ շատ անտարբեր»։ Եւ այս բոլոր աղմուկն անոր համար որ իր նպատակաւոր մէկ քննադատականին համամիտ չի գտնուելու յանդգնութիւնն ունեցած էին։

Այս ընթացքին մէջ կը կայանայ ահա բարոյականի ճշմարիտ պակասը լրագրութեան ու գրականութեան մէջ։ Բիւրի մը ստորոտը արածուող կովի մը բառաչէն հըմայուող կամ աւաղափին վրայ ինկած լուցկիի տուփի մը տեսքէն տիրող բանաստեղծ մը իր դիւրազգածութենէն փոքրիկ բաժին մըն ալ հանելու էր կեանքի ուրիշ պարագաներուն։ Փափկութեան դէմ պիտի ըլլար,—միշտ մեր արհամարհեալ փափկութիւնն ըսել կուգամ,—քրքրել նաեւ սա պարագան թէ իրա՞ւ արդեօք լրագրի մը համար մեզ է եղեր «հիւրընկալել կարգ մը գրուածներ, խորհելով որ անոնց հեղինակները թերեւս աղքատ են կամ ընտանիքի տէր»։

Բայց ոչ միայն աղքատ ու քաջալերութեան կարօտ ըլլալը մեղադրելի կը համարուի գրականութեան մէջ, այլ կը փորձէք նաեւ պատուաւոր քաջել հարուստ երիտասարդին առջեւ ալ որ գրականութեան մէջ մտնելու համեստ նախափորձեր կ'ընէ։ Միջակորեաւ դաս մը կազմեցէք ուրեմն որուն սերունդէն միայն կարենան գրագէտներ ելլել։ Ինչո՞ւ այդքան ձեր ջիղերուն կը դպչի եթէ հարուստ վաճառականի մը որդին, որ լաւ դաստիարակութիւն մը առած է, երբեմն երբեմն «Արեւելք»ին կը ղրկէ ոտաւոր մը, առակ մը կամ արձակ գրուածիւն մը որք ախորժով կը կարդացուին։ Դեռ կ'երեւակայէ՞ք մաշած տափատով, փոչելից գլխարկով, չանտրուած մաղերով գրագէտի տիպարն, որ ցեխոտ վերարկու մը վրան առած և գրքերու ահագին կոյտ մը թեւին տակ, փողոցները կը թափառի այն գռողով վստահութեամբ թէ բոլոր անցորդները զինքը պիտի դիտեն պատկառանօք ու փափան «Ահա՛ բանաստեղծը»։

Ձեր ակնարկած քաջալերական քանի մը տողերը զրուած էին ոչ թէ որովհետեւ «մեծատունի մը զաւակն էր ոտանաւորն ստորագրողը», այլ անոր համար որ զբրուածն ինքնին արժէք մը ունէր և յոյս կուտար լաւագոյն գրուածներու ճանաչ բանալու։ այսօրուան թարգմանիչը վաղը կրնայ հեղինակ մը ըլլալ։ Խմբագրութիւնն իբր օրինակ ցոյց տուաւ այդ երիտասարդն ուրիշ հարուստի զաւակներու որք թեթեւհաւատ, սկեպտական և յոռետես սկզբունքներով կը սնանին և գիրք ու գրիչ կ'արհամարհեն։ Ուրախ ենք որ անկից յետոյ զրկեց մեզ նաեւ ուրիշ քանի մը գրուածիւններ որք հրատարակուեցան, եւ ամեն ճշմարիտ բանասէրի փափագն է անշուշտ որ այդ երիտասարդն իր հետեւողներն ունենայ՝ գրական ասպարէզին մօտենալու համար։ Առաւելութիւն մը չէ՞ երբ հեղինակ մը կամ թարգմանիչ մը իր տաղանդին կամ կարողութեան միացուցեալ նիւթական անկախ դիրք։

Ռուսահայերը,—որոց վրայ լիակատար ծանօթութիւն ունեցողի մը պէս կը խօսիք,—ձեզի պէս չեն մտածեր։ Հոն՝ գրականութեան մէջ, աղքատի և հարուստի խտիր չկայ։ երբ մեծատունի մը զաւակը գրիչ շարժել սկսի, վրան չեն յարձակիր։ կամ երբ աղքատ երիտասարդ մը օգտակար հրատարակութեան մը ձեռնարկէ, այնքան չեն խծբծեր։ Արդէն, ինչպէս մեր արդի գրողներու մեծագոյն մասն ի Պոլիս, Կովկասի մէջ ալ ոչ նուազ թուով հեղինակներ ու հրապարակագիրներ նիւթական բարգաւաճ վիճակի տէր են, հարուստ կամ հարուստի զաւակ։ Եւ ամենքն ալ նախափորձերով ու լրագրաց «էջս-սիւնակներ»էն քաջալերուած սկսած են։

Ռուսահայոց վրայ խօսելու առթիւ՝ ծայրայեղութիւն է կարծել թէ անոնց լրագրութիւնը Պոլսոյ հայ լրագրութիւնէն գերազանցապէս աւելի զարգացած է, թէ այնտեղ գրական արտադրութիւնք ամենախիստ քննադատութեանց բովէն կանցնին եւայլն։ Լաւագոյն կ'ըլլայ ըսել աւելի լուրջ և արդար քննադատութիւններ կ'նրեւին, և փճուն խնդիրներ չեն յարուցուիր։ թէ հոն երկու երեք տարուան գրող մը ծաղրելի կը դառնայ եթէ յանդգնի մէկ չունչով պաքան աչառու վիհիներ արձակել որքան երեւցան կիրակի աւուր ծանօթ յօդուածին մէջ։ Նոյն իսկ այդ յօդուածը գրողն էր որ օր մը մեր խմբագրատան մէջ տեսնելով Ա. Շատուրեանի բանաստեղծութեանց հատորը, որ նոր երեւցած էր, առաւ տարաւ զայն բան մը գրելու մտօք և չարաթ մը ետք՝ դատապետութիւններով, հեգնութիւններով, խայթուածքներով լեցուն քննադատական մը բերաւ։ Բարեբաղդաբար իր «փափուկ» կոչած ձեռքերը կէս առ կէս կրճատեցին, սրբագրեցին իր քննադատականը և այնպէս հրատարակեցին Ցաւելուածին մէջ։ Այնու հանդերձ, դարձեալ խիստ էր, և սակայն ուսուհայ մամլոյն մէջ արժանապէս գնահատուած էին այդ քերթուածներ՝ որք իրենց յուզիչ պարզութեամբ ու գգացմանց վեհութեամբ ընթերցողին հոգին ցունց կը հանեն։ Եւ տեսնէք թէ ռուսահայերն ալ ձեր ենթադրած յոռետեսութիւնն ու խստութիւնը չունին։

Երբ կը յիշէք «Մասիսի և Հայրենիքի խմբագրութեանց քով դիզուած գրութիւնները, որք հրատարակուելու արժանի չեն դատուիր, չգիտնալ կը ձեւացունէք թէ «Արեւելքի խմբագրատան մէջ ստուարագոյն ծրարներ կան այդ կարգի գրուածներէ՝՝՝՝ որոց մէկ փոքրիկ մասն ալ ձեր յարգութիւնը բերած էր ժամանակին, ըսելով թէ «Իմ դպրոցական ընկերներուս գրածներն են, խնդրեմ հրատարակէք ի քաջալերութիւն»։ Այսքան չո՞ւտ մոռցաք ձեր դիմումներն ու մեր մերժումները։

Իսկ թէ լրագիր մը կրնայ մտածել որ պէտք չէ խրտչեցնել նորերը, որք քանի մը նախափորձերէ յետոյ կարելի է լաւ բան մը գրեն, շատ արդար և շատ գործնական մտածում մըն է այդ զոր դուք պախարակելի կը գտնէք։ Ոչ միայն լրագիրք, այլ և ամեն մեծ հեղինակ ներողամտութեամբ վարուած է նորերուն հետ, իրենց ազգակիցներէն դուրս ալ, երբեմն օտարներ, ուն համար իսկ։ Տասնըհինգ տարի առաջ, եթէ չեմ սխալիր, հայ երիտասարդ մը որ իր նախափորձերուն մէջ էր, Ֆրանսերէն ոտանաւոր մը գրեց զոր Վիքթոր Հիւկոյին ղրկելու յանդուգն ներշնչումն ունեցաւ։ Մեծ քերթողը խրախուսիչ նամակով մը պատասխանեց անծանօթ երիտասարդին, որ այդ խրախոյսին շնորհիւ՝ սիրտ առաւ, գրեց, հրատարակեց, և այսօր Պոլսոյ առաջնակարգ հրապարակագիրներէն մին է Անմեռեան՝ Ֆրանսերէն լրագրի մը մէջ։ Իսկ մեր մէջ, բարեյիշատակ գրագէտի մը, ոչ միայն տարանդով՝ այլ և սրտով ու հոգւով ճշմարտապէս մեծ անձնաւորութեան մը կողմէ նոր սկսողներուն նկատմամբ ցոյց տրուած համակրանքն ու քաջալերութիւնը այնքան յայտնի ազդեցութիւններ ունին և արդիւնաւէտ եղած են, որ օրինակներ յիշելու պէտք չկայ։

Խմբագիրներ ալ ունեցած են այդ նեղողամիտ ոգին։ Իթիւճեան՝ ձեր գրական կնքահայրը՝ որ լրագրութեան ինչ ըլլալը նորերէն սորվելու պէտք չունի, և Պարոնեան՝ որ այնքան անաչառ քննադատող մըն էր, «Մասիսի»ն ու «Թատրոնի»ն մէջ կը հրատարակէին երբեմն, լաւ կը յիշեմ, Օրթայուրի Թարգմանչաց վարժարանի աշակերտներէ ամենց ոտանաւորները զրոս Թերզեան կամ Թըլլեան կը յանձնարարէին։ Գրուածքները իսկապէս մեծ արժէք մը չունէին, և խմբագրութիւնը քանի մը տողով կըսէր թէ «կը հրատարակենք հետագայ ոտանաւորն ի խրախոյս պատանի հեղինակին»։ Ընթերցողները մեծ կորուստ մը չէին ըներ այդ ընթերցմամբ, բայց դպրոցականը կ'ոգեւորուէր, ու կը յարատեւէր իր նախընտրած ճիւղին մէջ։ Այսպէս քանի՝ քանի՝ յուզման ժամեր անցուցած են ընկերներս, լրագիրը ձեռքերնին առած, չ'հաւատալով թէ իրաւ տպագրուած էր իրենց ստորագրութիւնը ու անունն մէկ գրուածն։ Եւ անոնք որք այդ բաղդին արժանացան, մինչեւ հիմա, տասնըհինգ տասնըվեց տարի ետքը, առջի օրուան նման երախտագիտական զգացում մը կը տածեն «Մասիսի»ն մեծանուն տիրոջը և յարգանք՝ Պարոնեանի յիշատակին։

Ճշմարիտն ըսելով, արդի լրագրութիւնը շատ աւելի խիստ է, և պարզապէս իրերը խեղաթիւրել է այնպէս մը հաւատացուցել ուզելը թէ կայ լրագիր մը որ կը հիւրընկալէ ամեն ոգոմելիութիւններ։

Ձեմ գիտեր թէ դեռ ի՞նչ մնաց։ Գրքրուածք մը դատելու կամ քննադատելու համար՝ զայն «տարբալուծելու» գրութեան մենաշնորհը չենք ուզեր խլել անկից որուն կը պատասխանենք։ Իրաւ է թէ հիւլէներով զբաղող այդ քննադատները երբեմն իրենց ձեռքի նիւթը ձգելով, աւելի մեծ խնդիրներու զննութեան կ'անցնին, ինչպէս եղաւ վերջերս երբ Դուրեանի գործոց տպագրութիւնը քննադատողը յանկարծական ներշնչում մը ունեցաւ ազգին զարդոցները, զրագէտները, լրագիրները, հանրային հաստատութիւնները ամենքը մէկէն կատարեալ ոչնչութիւններ ցոյց տալու։ «Ասիկա այսպէս չի կրնար շարունակել» ձեր իակ բացագանչութեամբ՝ բայց հակառակ ըմբռնումով։ Եթէ կայ մէկը որ արդարեւ «այնպէս հրապարակը կ'ողողէ ու քիթն այնպէս ամեն բանի մէջ կը խոթէ որ կարողներուն զզուանք կուգայ ու փափագ մը քաջուելու» զո՞ւք գտէք թէ այդ մէկը ո՞վ է։ Եթէ իրաւ «ժողովուրդը կը հաւնի անոր որ աւելի ադմուկ կը հանէ», գրականութեան մէջ անոր կը ծափահարէ որ ուռուցիկ ու խոշոր բառեր կը թաւալէ, վիճաբանութեան մէջ յաղթող կը նկատէ զայն որ վերջին յօդուածը կը գրէ» թո՛ղ ձեր չհաւնած ժողովուրդը դատէ թէ ո՞վ է այս ադմուկը հանողը, ո՞վ է այդ ուռուցիկ բառերը գործածողը։ Եւ յաղթանակը ձեզի թողում համար, այժմէն կ'աւետեմ թէ վերջին յօդուածը ձեզի կը թողում։ «Արեւելքի ընթերցողները չենք կրնար զբաղեցնել արչակավէճերով։

Բայց վերջին կէտ մը զոր պէտք է ի վեր հանենք սա է թէ Պ. Զօպանեան միակն է բացառութիւն կազմող մեր նոր լրագողներուն մէջ որոնք գրեթէ ամենքն ալ «Արեւելքով ի յայտ եկած, անոր դէմ պատշաճութեան ու յարգանքի սահմանները մոռցած չեն, ու սիրայօժար կը խոստովանին ճիշդ այն նեղողամիտ թերութիւնն որով յաջողեցան և զոր պակասութեան մը պէս Պոլսոյ ամենակարեւոր թերթին երեսը չեն նետեր երբէք։

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԼՈՒՍՆԿԱՆ

Պիշ պիշ նայիմ բեզ, աղբոր լուսնկայ,
Ու չեմ կշտանար· չեմ գիտեր ի՞նչ կայ
Շողիդ մէջ այդքան զրաւիչ՝ ինքուշ
Որ սիրտս ողողէ հեշտութեամբ անուշ·
Եռվը նենգաւոր, դամբաններ Ցափուր,
Ամեն առաւրայ տգեղ ու տխուր՝
Արծաթ փոշիով օծես զեղեցիկ,
Երազներ անյօդ եւ մեկնամոլիկ
Իմ սփշեալ մարիս առջեւ կը շարես։
Այն սուր հառաչներ որ մխան երկրէս,
Ցգաւոր սրտի ողբմուկ տրտունջ,
Ու այն հոգիներ որ տարտամ եւ մունջ
Տիեզերքին մէջ Ցուչքին մոլար,
Քու սեմիդ վրայ կը Ցառին յօժար։

Պիշ պիշ նայիմ բեզ, աղբոր լուսնկայ,
Ու կուգամ գիտնալ թէ արդեօք ի՞նչ կայ
Փայլուն ծոցիդ մէջ, ինմ Ցուի այնպէս
Թէ չնաշխարհի գանձեր կը ծածկես·
Թէ բու հեշտաւէտ հովիտն ու անտառ
Միշտ դալար պահեն գարուն եւ ամառ·
Զուարթ ափերով լըծակ ու վրտակ
Իրար խառնեն միշտ ալեակներ յստակ·
Մեղմածուփ հովեր ծառոց սաղարթէն
Ներդաշնակաւոր երգեր յարդարեն·
Ոչ պատեն երկինքդ ամպեր սեւայոն,
Նանչն ահագնաւորը ոչ որոտայ հոն·
Ու ոչ փոթորիկ յորձանաքարոյտ
Ցուզէ, ծովերուդ ալիքներ կապոյտ·
Այլ յաւէտ հանդարտ, հանգստագ չքնաղ
Բընութիւնն է հոն միշտ գեղածիծաղ·
Ու եթէ բնակին արարածք ի թեզ
Ազատեցաց նման ամիծ եւ ու հեզ·

Պիշ պիշ նայիմ բեզ, աղբոր լուսնկայ,
Ու յանկարծ յիշեմ այն գիտակն հոկայ
Զոր ծուլել փորձեն մարդիկ յաւակնոտ՝
Տեսնելու համար զթեզ մօտ առ մօտ·
Դաղտնիքդ որոնել ու հետազօտիլ
Կուգեն ընթեռնուլ քու տապանագիր·—
Չի կարծեն թէ դու յաւիտենական
Սառոյցով պատեալ՝ դիակ անբաժան
Երկրիս հետ կապուած պանծաս անզգայ·
Բայց եթէ խիզախ ձեռք մը կարենայ
Լաչակդ արձակել երեսէդ բառնալ,
Արդեօք ի՞նչպիսի նոր՝ անակնկալ,
Ձոյն հրաշալիք դուրս պիտի Ցափին·
Երբ արարչագործն՝ այն հրզօր դարբին
Երկնից մէջ ցանեց աստղերը վրձին,
Իւրաքանչիւրին տուաւ իբր օժիտ՝
Նովեր ու լուսեր, լուսածին տարբեր,
Հոգի, էակ, կեանք՝ մէկ մէկէ տարբեր,
Մէկ մէկէ չընաղ, վեհ եւ զնրազոյն·
Եւ մարդն զանոնց՝ ծնունդ սեւ հողոյն,
Իր բաղդէն պատէ տիեզերքն հոմայն,
Իր ցեխոտ կեանքին յարմարցընել, զոյտ·
Ու կը պարծենայ՝ հրպարտ եւ յիմար,
Թէ աստղեր վառին լոյսն իրեն համար,
Թէ արեւուն հետ՝ դու պաշտօն ունիս
Լրատուրել լոկ մրջիւններ երկրիս։

Պիշ պիշ նայիմ բեզ, աղբոր լուսնկայ,
Դիւանիկ լուսոյդ մէջ արտօր մը չիկայ,
Վերջին սմիսն է որ դու կը փայլիս
Այսքան պաղպաջուն՝ հրմայելով զիս·
Զմրան հոծ ամպեր կը հասնին կանուխ
Պայծառ մակապոյտ ածել սառուցը Ցուլ·
Եւ ա՞ի աշնան չոր տերեւներուն հետ՝
Դեղնած հոգիներն ալ կըլլան փետ փետ·
Եռվն արծակելով անուշոր մի՛ունջ,
Խափանէ անոնց մարմրած մրմունջ,
Ու վերջին երգերն՝ ողբերը տխուր
Հովը կը տանի չգիտեմ թէ ուր։

23 Սեպտ. 92 Մ. ԱՃԻՄԵԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ՍԷՐ ՊԱՅՄԱՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ

Սոկրատ՝ իր աշակերտներէն մէկուն վրայ խօսելով՝ կ'ըսէր· «Ի՞նչ կրնամ սովրեցնել իրեն, զիս չի սիրեր։» Սոկրատի այս խօսքը կը նշանակէ թէ ուսուցչին դասերն սնոտուտ կը մնան, եթէ իր աշակերտները զինքը չեն սիրեր։ Մենց որ այս դառն հարցումն «Ի՞նչ կրնամ սովրեցնել իրեն» մեծ վհատութեան նշան է, եթէ նոյն իսկ անկար անձեռնհասութեան ցաւալի խոստովանութիւն մը չէ։ Եթէ պէտք է Սոկրատի հաւատալ, հարկ է որ ուսուցիչը սիրուի իր սաներէն որպէս զի իր դասերն օգտակար ըլլան։

Ինչպէս որ կը ջանամք հաճելի ըլլալ այն անձանց զոր կը սիրենք, մեր ծնողաց, մեր ազգականաց, բարեկամաց, և գործով կը ցուցնենք անոնց թէ որքան գորով կը տածենք անոնց վրայ, նոյնպէս ալ այն աշակերտն որ կը սիրէ իր ուսուցիչն՝ իր սէրը կը ցուցնուն նմա իր հնազանդութեամբ, ուշադրութեամբ, բարի վարքով և աշխատասիրութեամբ։ Եւ ինչպէս որ քիչ անգամ տպտուկ կ'զգամք մեզ սիրելի եղող անձանց ընկերութենէն, նոյնպէս ալ այն աշակերտն՝ ում համակրելի է ուսուցիչն՝ մտիկ կ'ընէ դասատուին մեծ հետաքրքրութեամբ, վստահութեամբ կ'անսայ անոր խորհրդոց և մեծ օգուտ կը քաղէ անոր դասերէն։ Հանգուցեալս համար թէ ուսուցչին համակրելի ըլլալն այսքան մեծ ազդեցութիւն ունի աշակերտին վրայ, հարկ չը կայ անպատճառ վարժապետ ըլլալու։ Բաւ է որ յիշեմք մեր մանկութեան տպաւորութիւնները։ Ի՞նչեր չեմք ըներ մեզ սիրելի եղող դասատիարակին կամ դասատիարակուհւոյն համարումը վայելելու համար։ Երբ դասն երկար ըլլար, երբ խնդիրը դժուարալուծելի ըլլար, այն մտածումը թէ յաջորդ օրն՝ երբ դասերնիս գիտնալիք ուսուցիչը կամ ուսուցչուհին գոհ պիտի ըլլար՝ կը քաջալերէր զմեզ։ Քանիքանի տարիներ աշխատասէր, քաղաքավար, ուշադիր են մնացեալ ի սեր աշխատութեան ու պարտականութեան։

Կան ուսուցիչներ որոնք չեն կրնար ինքզինքնին մտիկ ընել տալ իրենց աշակերտաց, և որոց նկատմամբ այս վերջիններն երբեմն խիստ անպատկառ վարմանց մէջ կը գտնուին· կան ալ որ ստիպուած են միշտ պատժելու որպէս զի աշակերտք հնազանդին։ Ի՞նչ բան է որ այս ու այն ուսուցիչը չեն կրնար հնազանդ, ուշադիր, աշխատասէր սաներ ունենալ։ Ինչո՞ւ այս ուսուցիչը չեն սիրուիր իրենց աշակերտներէն։

Իրե՛նց ուղղեմք այս հարցումն, և եթէ անկեղծ են, պիտի խոստովանին թէ աշակերտաց իրենց վրայ համարում չունենալուն պատճառն՝ «ոչ այնքան տղուն անկարգ ու յոռի ըլլալն է՝ որքան իրենց՝ այդ ուսուցչաց՝ օր մը յայտնի անիրաւութիւն մը ըրած ըլլալն, ուրիշ մըն ալ չափազանց խստութիւն բանեցուցած ըլլալն է։ Կարելի է հաւաստեօք ըսել թէ այն ուսուցիչն որ իւր աշակերտներէն կը սիրուի քաջ ուսուցիչ մ'է, և թէ ուսուցիչ մը այնքան աւելի դժուարութիւն կը կրէ վարելու իւր աշակերտներն՝ որքան նուազ սիրելի ըլլայ այս վերջնոց։

Արդ, սիրուելու լաւագոյն միջոցը բրեսիրտ ըլլալն է։ Թող տղայք զգան թէ իրենց բարիքը կ'ուզէք, թող հօր մը կամ մօր մը հոգածութիւնն գտնեն ի ձեզ, թող հակական թէ բոլոր ձեր գործոց նպատակն սիրենք երջանկացնել է, և այն ատեն տեսէք ինչպէս պիտի սիրեն զձեզ։

Բայց այս բարեսրտութիւնն ալ չավ մ'ունենալու է։ Մօնդէնեի ըսածին պէս, պէտք է միանգամայն հեզ և խիստ ըլլալ, այսինքն թէ պէտք է ըլլալ միանգամայն բարի և արդարամիտ, թէ՛ գովեստի թէ՛ պատժոյ մէջ, համեմատել գիտնալ պարսաւն յանցանքին հետ, գովեստն՝ արժանեաց հետ, պէտք չէ տղայն զարհուրեցնող դահճի պէս խիստ երեւցթի մ'ունենալ. ոչ, աշակերտաց մէջ պէտք է ըլլալ զուարթամիտ, գոհ։ Տղայն կ'ուզէ որ իրեն հետ խօսին, խնդան, զինքը «մարդու տեղ դնեն։»

Պէտք է նաև տղայական ինչ ինչ թեթեւ և անվնաս պակասութեանց աչք գոցել, և այսու կարելի եղածին չափ քիչ պատժել, որովհետեւ պատիժն ազդեցիկ ըլլալու համար կարելի եղածին չափ քիչ անդամ ի գործ պէտք է դրուի։

Տղայք պէտք է սիրեն նաև դպրոցն։ Առ այս, պէտք է որ մաքրութիւնն և բարուք ճաշակն ակնահանդէս կացուցանեն զայն։ Կարելի չէ ցոյց տալ Պոլսոյ ինչ ինչ արուարձաններու մէջ վարժարանները՝ որոնք աւելի աղբիւսներու երեւոյթն ունին, ուր չը կայ բարուք կարգաւորութիւն դպրոցական գոյքերու մէջ, թողումք ուրիշ տեսակէտներն, այդ վարժարաններն յաճախող ընդհանրապէս աղքատիկ տղայք պէտք չէ՞ր որ գոնէ հո՛ն՝ վարժարանին մէջ առնէին բարի ճաշակի զգացումն։ Եւ երբ այս մասին դիտողութիւն ըլլուի, «վերջին փաստն՝ «աղքատութիւնն» կը հանսի ընդ փոյթ յօդնութիւն։ և սակայն կը մտածեմ թէ մաքուր և ճաշակի տեր ըլլալու համար ոսկիներու դէպ մ'ունենալու պէտք կայ։ Բայց մանաւանդ ուսուցչին դասը պէտք է ըլլալ յանկուցիչ, աշակերտը պէտք է միշտ օգտակար զբաղում մ'ունենայ, և այն ատեն պիտի սիրէ դպրոցն։

Արդ, եթէ մէկ կողմէն ուսուցիչը բարի և արդարամիտ ըլլայ, եթէ՝ միւս կողմէն՝ տղայք սիրոյ ի՛ն վարժարանէն, պիտի սիրեն նաև դասատուն։ Բայց, ամեն բանէ առաջ, դասատուն պէտք չէ մոռնայ թէ ինչ բանը սիրելու է իւր սանն, որովհետեւ սէրը սէր կը ծնուցանէ։

Երբ այս միջոցներով դասատուն իւր աշակերտաց սիրտը շահի, դիւրին պիտի լինի նրանց ինքզինքն յարգել տալ։ Առ այս, պէտք չէ ցասկոտ ըլլալ դասի ատեն. պէտք է օրինակելի վարք մ'ունենայ դպրոցէն դուրս ալ։ դուրս ալ պէտք է աշակերտաց առաքինի ճանչնան զայն և անոր գովեստը միայն լսեն։ այս ալ չը բաւեր. բարոյական տեսակէտով գերիվերութիւնն ապացուցանելէ վերջ, մտաւորական տեսակէտով ալ բարձր ըլլալը պէտք է ցուցնէ ուսուցիչն իւր աշակերտաց։ առանց առաջ պարտաստուած ըլլալու դասարան չը մտնէ երբեք, որպէս զի աշակերտաց առաջ չը խռովի և սխալ չընէ։ վա՛յ ուսուցչին՝ եթէ աշակերտը դէշ դաղափար մը կազմած է կամ եթէ նոյն իսկ իւր վստահութիւնն սկսած է խախտիլ իւր դասատուին հմտութեան վրայ։ Պէտք է յիշել ինչ որ Լա Ֆոնդէն ըսած է տղայոց համար։ Ամէն տարիքն անկութ է։» Աշակերտը ուսով ինքզինքնին հաւասար պիտի դատեն իրենց ուսուցչին՝ հմտութեան կողմանէ, եթէ, օրինակի համար, տեսնեն որ դասատուն գիրքը, տետրակը ձեռքէն վար չը կրնար ձգել աշակերտին դաս դուրցած եմ ինքն դաս տուած միջոցին։ Եւ այն ատեն, կը կրկնեմ, ա՛լ յոյսը կտրելու է աշխատող և հլու աշակերտներ ունենալէ։ ուսուցիչն, ինչ աստիճանի ալ ըլլայ, պէտք է աշխատի միշտ, պէտք է ուսանի միշտ թէ իւր հաւլոյն և թէ իւր աշակերտաց հաւլոյն։ առանց այս պայմանին ուսուցչութիւն չը ըլլար։

Իրաւ է որ ամենուն նկատմամբ արդարակորով, համբերատար, սիրալիր երեւելու համար ըրած բոլոր ջանից հակառակ, իրաւ է որ իւր պաշտօնն եռանդեամբ և իմաստութեամբ կատարելով հանդերձ, դասատուն կրնայ մէկ քանի անտարբեր աշակերտներ ունենալ։ Ասիկ կը հետեւի թէ այս պարագային վհատելո՞ւ է, ջանք պէտք չէ՞ ընէ այդ տեսակ աշակերտաց նկատմամբ. ո՛չ, ո՛չ. այն ատեն դասատիարակ անուան արժանի չէ, որովհետեւ դասատիարակն առաջին յատկութենէն, իրական արժանիքը կը կայանայ բոլոր դժուարութեանց համբերատարութեամբ յաղթելու, ամեն տեսակ տպտուկի անտրտունջ հանդուրժելու մէջ։ Եթէ ուսուցիչը չէ յաջողած ներշնչել իւր աշակերտաց այն համակրութիւնն որ անհրաժեշտ է աշակերտին իրական յառաջդիմութեան համար, պատճառն մէթոտի կամ նկարագրի մէկ թերութեան մէջ պէտք է փնտռել և հարկ եղած դարմանն ընել, որովհետեւ կարող է դարմանել, բաւական է որ կամք, հաստատ կամք ունենայ։ Վերջապէս ապաշնորհ աշակերտք պէտք չէ վհատեցնեն վարժապետն։ Պէտք է Ֆենէլոնի՝ այդ պատուական մարդուն՝ օրինակին հետեւիլ։ Ցայտնի է թէ Քամպրեի արքեպիսկոպոսն ստանձնած էր Լուդովիկոս ԺԴի թոռը դաստիարակել· բայց գիտէ՞ք որքան մեծ դժուարութիւններ կրեց զայն յուզողութիւն ածելու համար, գիտէ՞ք համբերութեան և քաջագրութեան ի՞նչ գանձեր սպառեց իւր ծանրածանր պարտականութեանց մէջ, և չքնաղ հաստատմոութիւն մը, անյոգդոր կորով մը՝ կատարեալ արդարադիրութեան միացնել գիտնալուն համար էր որ այս անհանդարտ և անհնազանդ աշակերտն հեզ՝ խաղաղասէր և ըստամիտ իշխանի մը փոխուած տեսնելու գոհունակութիւնն ունեցաւ։ Ի՞նչ պիտի ըլլար Պուրկոնեի դեռահասակ դուքսն, եթէ Ֆենէլօն «Ֆենէլոն» չը ըլլար, այսինքն եթէ այս մեծ մանկավարժը Սոկրատի խօսքերէն դուրս չելնէր։

Զը մոռնամք, ուսուցիչք և ուսուցչուհիք, չը մոռնամք թէ այնքան աւելի պիտի հնազանդին մեզ, պիտի յարգեն զմեզ մեր աշակերտք՝ որքան աւելի սէր ներշնչած ըլլամք անոնց։ Բայց չը մոռնամք սա ևս որ՝ եթէ ի սկզբան չը յաջողիմք անոնց վրայ տիրելու հետեւանքն չահելու, պէտք չէ բացարձակապէս երեսէ ձգեմք զանոնք։ Ֆենէլօնի պէս համբերատար ըլլա՛մք, և անոր պէս մեր յարատեւութեամբ և երկայնայիս կամքով ցոյց տամք թէ մե՛նք ալ չենք վհատիր։

Ց. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

Ասի անտի

ԴՐԱՒՈՒՆԵՐՆ ՅԱՆԳԼԻԱ

Աւարիկ մէկ քանի օրինակներ այն անհեթեթ գրաւնեներէն որք կը բռնուին իլնտոն, ուր ամէն բանի վրայ գրաւ կը բռնուի։

Մէկ քանի լորտեր գինետան մը մէջ կը գտնուէին։ Ցանկարծ, մարդ մը իրենց ոտքերուն ինկաւ, կաթուածահարի մը ախտանշաններով։

—Գրաւ կը դնեմ որ քսան վայրկեան չպիտի ապրի, ըսաւ մին։

—Ցիսուն կինէի գրաւ կը բռնեմ որ քառորդ ժամէն պիտի մեռնի։

—Հարիւր կինէ որ տասը վայրկեան չը տեւած պիտի մեռնի։

—Հարիւր կինէ որ մեռած է։

—Հարիւր կինէ որ տակաւին կը շնչէ։

Գրաւները առաջարկուեցուն պէս կ'ընդունուին։ Անոր ապրելուն վրայ գրաւ բռնողներէ մին սրուակ մը կը դնէ հոգեվարին քիթին տակ։—Մի՛ լրտա, մի՛ լրտա, գոչեց անոր մեռնելուն վրայ գրաւ դնողներէ մին, կեցէ՛ք գրաւի մէջ չի կար ադիկայ։

Բոլոր այն զարմանալի գրաւներէն որոց յիշատակը պահուած են, ամենէն ծիծաղաշարժն է երկու իրլանտացիներու միջեւ բռնուած գրաւը։

Հարիւր ոսկիի պարգև մը շահելու վրայ էր խնդիրը, և երկուքէն այն պիտի շահէր որուն մայրը կարենային պարունակել ամենէն շատ փոչի։

Տըպլինի ամենէն հռչակաւոր վարսաւորներէ երկուքը գործի սկսան առտուան ժամը տասնեւմէկին անոնց գլխուն վրայ։

Մի՛ջօրէին ժամ մը առաջ քոմմէդիքի վեց գաւազան և այնքան լիպրա փոչի կուտակուած էին անոնց ամեն մէկուն գլխուն վրայ, իրենց դէմքը գրեթէ անհետ եղած էր և իրենց գլուխները կը նմանէին ձիւնին տակ թաղուած օդապարիկներու։

Ցայտնի չէր թէ յաղթութիւնն ո՞վ պիտի տանէր, եթէ նրբամիտ խարեբայութիւնն ամենէն ճարպիկը չի փրթէր։ Գրաւ բռնողներէ մին նախազգուշութիւն ունեցած էր քսան ոսկի

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՑ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,695,969
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՑ 2,650,872

ՆՈՐԹՀԲԸՆ ԷՇՈՒՄԸԼԱՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,056,900
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՑ 1,076,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար ձիրենք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած գումարն 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000 **ՄԱՐԻԹԱՑՄ** ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գնտնայարկ թիւ 22 և 22 Բ. սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։*

ԻԼԱՆ ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ինչաթը ասքէրիկէ լազըմէսի իշիւն միւնագասաեա գօնուլան 60,000 ատէտ Մարսիլիանըն թավա վէ 2000 ատէտ մահիհէլիք քիրէմիտինին Թըլրինի էվվէլին կ իւնէիւ բաղար կիւնիւ դարարը գաթիսի Ֆէյրտասը 100 տէ 5 թէնզիլաթընըն գաղուլի մուգարրէր օլտուղունտան թալիպ օլանլարըն ինչաթը ասքէրիեէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէյէրի։

Նո. 54 2—3

Նիզամիյէ Խագինէսի ագարաթընտան Պալաթ Իսկէլէսնտէ գալափաթ մահալի իլէ գահվէյհանէ վէ 2 ատէտ քէպիր մաղազանըն քիրաեա վիրիլէճէկի էվվէլճէ իլան գըլընմըշ իսի, տայիրէի ասքէրիեէտէն հէր նէ վագըթ թալէպ օլունուր իսէ թէյրք գըլընմադ չարթը իլէ մէգքիւր մահալլէրին 3 սէնէլիկի 27,500 ղրուշտա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու իլուլը նիհահէթինտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, զիհատէեէ թալիպ օլանլարըն գարարընտան էվվէլ մագամը Սէրասքէրի չիւպէի մախսուսէսինէ միւրաճաաթ իթմէյէրի։ Նո. 56 2—3

Էրզրումտա պուլունան ասաքիրի Շահանէյինին 1 սէնէլիք իտարէսի իշիւն մահալիճէ մէվգբի միւնագասաեա վագ օլունան էրզագտան գօնուն էթինին պէհէր գբեէի ճէտիսի 105, էրզին 120, սատէնին 400, թուզըն 34, մսմըն 160, սաթօնըն 259, չէքէրին 10, Ֆասուլեանըն 56, կազըն 87, իւղիմիւն 98, սողանըն 11, կիհահըն 13, սըզըր էթինին 70, նոհուտըն 50 փարաեա մահալի թալիպլերի էօհտէսինէ օլտուղունտան, պուրաճա թէնդիր Ֆիեաթ իլէ իթասընա թալիպ օլանլարըն թարիխը իլանէն իթիպարէն 1 հաֆթաեա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէտէլէրի։ Նո. 57 2—3

ԱՆՈՒՇԻ ՈՒ ՕՇԵԱՐԱԿԻ ՍՊԱՄՆԵՐ
ԱՆՈՒՇԻ ՍԿԱՀԱԿՆԵՐ, ԴԴԱՂՆԵՐ ՈՒ ՍԿՈՒՏԵՂՆԵՐ
ԳԵՂԱԿԵՐՏ ԵՒ ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ

Վերոյգրեալ նիւթերն, արդիւնք տեղացի հայ արհեստաւորաց ճարտարարուեստին, արծաթասօծեալ են հարիւրայր արծաթով ու նուրբ ճաշակաւ մը պատրաստուած և բուն իսկ արծաթեայ նաօթներէն բնաւ տարբերութիւն չունին։ Փափաքողք կրնան դիմել ի Պոլիս Մեծ Շուկայ Վարագը խան, վարի յարկ, թիւ 2, Յովսէփ Թօլեանի սենեակը։

ՔԻՐԽՆԵՐ ԵՒ ԸՆԿ. ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԵՔԵՆԱՑԻՑ

Ի ԼԱՅՓՑԻԿ—ՍԵԼԼԷՐ ՀԱՌԻԶԷՆ

Կը շէնէն Ցարով Մանուֆէքթուրէմէ

ՍՂՈՑ ՄԵՔԵՆԱՑՆԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ՔԱՑՑ ՏԱՇԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՈՒՂՂԱՁԻԳ ՍՂՈՑ

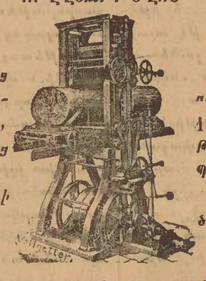

ՇՐՋԱՆԱՁԵՒ ՍՂՈՑ

Մէքենայք՝ ատաղձարանաց համար, կահկարասիի գործարանք, դրամարկղի գործարանք, սղոց մեքենայք, երկաթուղեաց մեքենայք, ևն. ևն.

Գործարանը 22 000 ֆ. ուելի մեքենայ մատակարարած է։

ՔԱՑՑ ՑԵԿՆԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՑ

Ամենաարագ աստիճաններ և ոսկիէ չքաղաքամեր, Անվէրս 1885, Բօրթօ Ալեկրօ 1881, Թիչար 1891, Միւնիխ 1888, Պերլին 1889։

Աշխարհի ամենէն մեծ գործարանը։

Էրնէսթ Քիրխները և ընկ. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Սելանիկ խան թիւ 13 ընդ տը. օրինութեամբ ճարտարապետ Պ. Սրբինկոհօլայի։ 101

Royal Windsor

ՀՈՌԱՁԿԱՒՈՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ ՄԱԶԵՐՈՒՆ

Սպիտակ մազեր ունիք, մազերնիդ կը թափի՞ն, մազերու արմատները թուլցած են կամ կը թափի՞ն։ Եթէ ունիք այդ տեսակ բաներ գործածեցէ՛ք Ռոյալ-Վինտզրի դեղը, որովհետեւ այս դեղ երիտասարդութեան տանին պէս, բնական գոյն մը ու դեղեցկութիւն մը կ'ու�այ սպիտակ մազերուն և կ'արգելու մազերու թափին։ Այս դեղ, որուն տերը չգտրամի արժանացած է, մազերու միակ վերանորոգիչն է։ Անյուսալի արդիւնքներ առաջ բերելով, վաճառումն օրէ օր աւելնալու վրայ է։ Փափաքողաց պիտի զրկուի մանրամասնութիւններ ու վկայութիւններ պարունակող ծանուցումն առանց որևէ ծախքի։ Այս դեղ կը վաճառուի գլխաւորաբար վարսավիրաներու և դեղագործներու քով։

Վիքթորիի վարդի սպեղանին երեսի գոյնը կը դեղեցկացնէ։ Այս եւս կը ծախուի Ռոյալեալ Վինտզորի ծախուած տեղերը։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Բերուի քաջայով շինուած ՄԱՌԵԱՆԻ ԳԻՆԻՆ պնդացուցիչ և գրգռիչ դեղերուն ամենէն ազդուն է, գերբնտիր վերանորոգիչ մարսողութեան և շնչառութեան գործարանաց, ձգտող ճայնական լարերու։ Քինքինայէն նախամեծար է որուն ջերմացուցիչ յատկութիւնները չունի, անարիւնութեան դէմ գործածուող դեղերուն մէջ ամենէն գերազանցն է։ Իր քաղցր համով ընդունուած է իր աղանդերի գինի և ասպէս, հանդիսալի ձեւոյ մը ներքեւ, ոյժ և առողջութիւն կուտայ։ Ը բժշկէ էրիկմարդոց ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ և ամենէ տկար անձանց կուտայ կորով և աշխոյժ։ ԹՈՄԱՌԵԱՆ, քաջայի առաջին ծաւալիչը, Պուլվառ հոսման, 41, Բարիզ։ Թուրքիոյ բոլոր դեղարաններու և դեղագործական մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

ՖԷՐՆԷԴ—ՊՐԱՆԴԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքաղաքամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ։

Քառն տարուան յաջողութիւն Իտալիա, Յունաստան, Սերբիա, ի Հնդկաստան, Մաքսիկը և Սնգիպտոս—Շքաղաքամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Մելբուռնի, 1880ի Մէլպուռնի և Պրուսելի, 1879ի Մոնտէլի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիէննայի մի ջղային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պիտդրն է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական գաղմանական ճանճային երկիրներու ամենէրու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱՆ կը գիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտցնէ ծարաւը, կը դրդռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիքը, բոլոր ծանօթ պիտդրներէն և ամենէներէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր մաշէն առաջ իբր ախորժարեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել ջրոյ վերմութի, գինիի, Սելցի ջրոյ և խաֆնուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱՆ, ինչպես և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշաբարոյ, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղի է ՊՈՆՈՄԻ և ԻԼԷՔԷԻԱ 2218

ՎԱՃԱՌԱՑՈՒՆ
ԵՒ ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՊԱՀԱՏԵԼԻ ԿԱՐԱՍԵԱՑ
ՀԻՄՆԵԱԼ
ԷՕԹԷՆ ՌԱԲԱԲՈՐ ՊԷՅԻ ԿՈՂՄԷ

Բերա, Սարբզ Ադամ փողոց Թիւ 21, Լիւքսէնպուրկի բաղանեաց մօտ
Կալաթա, Զօյվոտա փողոց, Կիւմիւշլիւ խան,
Ֆրանսական նամակատան դէմը

Ամէն կերպի վաճառքներ հարկաւոր ազնիւ գործիներ

Խանութեան գլխաւորագոյն վիճակներ

ԵԹԷ ՈՒԶԷՔ Ձ ՆԻՒԹ ՄԷ ՈՒՆԻՔ վաճառելու հանրային աճուրդով կամ ապրանքներով։
ԵԹԷ կուզէք ոգուտիկ լաւ ապրանքներ։
ԵԹԷ պէտք ունիք ծախու նիւթերու վրայ կանխավճարներու։
ԵԹԷ կուզէք ամենայն ապահովութեամբ ուտեստներ կարարներ, սրճեղներ, ծխարներ, գաւակներ, պտակներներ, կոնգրեր, արծաթեղէններ եւ ապրանքներ։
ԵԹԷ ունիք ծրարներ, առաջարներ, մաքսի հանելիք ապրանքներ։
ԵԹԷ կուզէք ծախել կամ գնել անշարժ կալուածներ։
ԵԹԷ կուզէք վարձու տալ ձեր առները կամ յարկերը։
ԵԹԷ կուզէք առներ կամ յարկեր վարձել։
ԵԹԷ կուզէք ոգուտարար մասնակցիլ ձեր անշարժ կալուածները։
ԵԹԷ կուզէք ապահովագրել ձեր շարժուն և անշարժ կալուածները լաւ պայմաններով
Դիմեցէ՛ք վերոյիշեալ վաճառատունն

Ծանօթ.— Վաճառատան կանոնագիրը հասարակութեան տրամադրութեան տակն է։ 227

COMP' RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւնք

Դշ. 28 10 Օսթենդի ուղղութեամբ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։

Դշ 29 11 Աէրոսանդրիոյ ուղղակի ուղղութեամբ, ժամ 5ին յետ միջօրէի. Գիրէնիս մաքսով,

Դշ. 30.12 Սեվաստոպոլի ուղղութեամբ, առաւօտեան ժամ 10ին։

Դշ. 30/12 Սուրհանդակ գեղի փոքր Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ պաքուտ առաւօտեան ժամը 11ին։

Դշ. 1 13 Սեվաստի ուղղութեամբ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։

Ադ —Սկսած. 30/12. երեքշաբթի օրը կ գտնուին գեղի Սուրիոյ նաւահանգիստները մինչեւ ու, պուրգաս Զմիւռնիոյ մէջ դիպուած հանգիպին Թրիբոլիս, Յաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող լոգիներ։ 2

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՌԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մ-ուրէլիսի և Պաքնոգ գլխ. նանանաստգեսքանոց

Մարսիլիա երթալիք յաճախիկայ շոգենաւն է Ալիանի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ռոզալի և ոսկի սպասարկութիւն

Նաւագնէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեցէ՛ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՈՒԼ
Մոսկանէ Սիրէ ֆրանսէ

5

ՀՈՏԵՂԻՆՅԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՏԻԱՖԱՆ
Կ. ՄԱՌԶԻԿԻԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՓԱՐԻԶ — 32, Օբեռայի ծառուղին, 32 — ՓԱՐԻԶ
ՀՈՌԱՁԿԱՒՈՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՏԻԱՖԱՆ

ՓՈԻՏՐԱ. ՍԱՌԱ. ՊԷՌՆԱՐ

Ռուսական 0 տը Բոլոնեը
Ա լա Բ. Տ'Էքսանեի ջուր
Ֆեստրա անուշահոտութիւնը
Ռէժանի անուշահոտութիւնը
Սառա Պէռնար »
Տիաֆան կամ Իռիսի
Աճառք, էքսթրէ, արդուզարդի ջուր, Կայլն

Կը վաճառուի հոտեղինաց ամեն ազէկ վաճառատանց մէջ։

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ
(ԼԱՍԹԻՔ)
(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄԱՊ

ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ՌԻՊԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մայրաքաղաքիս մէջ երկար տանէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաջաշուք մուճակները կը գերազանցեն հրապուրակոս վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճաշակաւ եւ թէ հաստատուն զուտ կուտաբերքի շինուածքով։

Այս անգամ մեր լաճախորդաց փափաքանաց համամատ ընտիր բրդեղէն կերպասէ եւ զուտ կուտաբերքէ շինուած խիստ ձեւաւոր և գիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք։

Ինչպէս գործածանիս մուճակները նոյնպէս մանթոները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3է կը հինցուին եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն ներսի կողմը, կշիռ մը եւ գաւրի կողմը ռաբիւծի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաջաշուք մուճակ ծախողներու քով։ իսկ մանթոները օձիքին ներսի կողմը կը գտնուի ռաբիւծի եւ կշիռի նշանները, և կը ծանուի ի կեդրոնատեղն, ինչպես նաեւ ի Զմիւռնիա Աղասա շուկան, Հանրզատ Ռիհնթ էֆէնտի քով և ի Սելանիկ պէշէ-թէն Շուկան գաֆֆէ Ահմէտ Մեմիզ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ. պոլիս, պահճէ-դաբաս Գօսմանի օղլու խան դրան կից թիւ 1 մթեանոցը։ 226

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ոչ ոմանը երկու ամիսը կը բանեն Լիվերպուլ և Արեւելեան գիծ

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Ումպրիա	7718	Գաբալտիա	4845
Էդրուրիա	7715	Պոթնիա	4531
Սկիթիա	7391	Սամարիա	3374
Ուրանիա	7265	Մարսիան	2408
Բալտիկա	5557	Գէլտա	2393
Ալեքսանդրա	5517	Սարասոտա	2166
Կալիա	4809	Թարիֆա	2246
Ամերիկա	4557	Բալտիրա	2144
Աէրոբ	3.43	Իրլանտա	1899
Քէլտար	1876	Մարոկոս	1855
Եէրպուլ	1614		

Դիմել՝ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանդրա խան Թիւ 11
17 Գալաթա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լէվերիւլ և Մէնչեսթրիսնի գլխ. քանոյ ստիպնատ

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Քանատա	4200	Սիֆիրա	3000
Ֆէրա	4000	Սաստրիա	3000
Օմանիա	4000	Դեբիթիս	3000
Մէնտոզիա	3250	Ինչա	3000
Թիպու	3250	Լոգիս	800
Մանչուրիա	3250	Ամերիա	800
Մարիթիս	3250	Սեսիլ	700

Թիպու շոգենաւը հոկտ. գէպի 2ին Լիվերպուլէն ասա կ'սպասուի ընդհ. վաճառքով։

Դիմել առ Ծ. Վ. ՎԻԹՕՂ և ԸՆԿ. Ուիթոլ խան
ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սթրիդ Լիվերբուլ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՐ
Սպիտակ Աստղ, կ. Պոլսոյ և Օսմանյան գիծ
ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՆՊԼԷՐԻ

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Լիգանոս	2000	Թիմմինկս	1600	Բաղերմ	3200
Ամերիկա	3000	Կալիֆոռնիա	5500	Բաստոր	1700
Աբիսսինիա	3500	Կիրանոս	2200	Բրազիլ	1500
Արկտիկ	2300	Կոզա	1500	Բոլոս	1000
Արիզոնա	2000	Կոլոմբոս	2200	Բուլգարիա	2800
Գասանոս	3000	Հիբրոս	2000	Բիսմարք	4400
Գորտոնիա	2200	Հիսարլիկ	3500	Բրիտանիա	3200
Գրանտ	2000	Հիմալայա	7000	Բոլոս	3000
Գրիֆիթ	8800	Հումպեր	1200	Բոսֆոր	3500
Դէլֆոս	2600	Ամակ	5000	Բոգարիս	3500
Դանիրոս	2500	Ֆիլոս	2300	Պատերոս	4000
Դամիս	2100	Ֆէլլոս	2000	Ռանգիտիկ	6200
Դագոս	2000	Ֆոլրիոս	1200	Սարգոս	2000
Դոմոս	2700	Ֆոգիս	2200	Սիլվիս	2000
Զիբակս	5000	Լէս	2000	Սորենսոս	4800
Դիլիս	2500	Լիբերիա	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
Թոլրոսոս	3400	Լիվոնիոս	8000	Թուրոս	1200
Տիդոս	2500	Լայմ	1500	Թոլիսոս	2800
Տոմինոս	2500	Մարէնկո	4300	Թորրիսոս	900
Տուրոս	4800	Մարգէլլոս	6500	Ուրպինոս	5000
Տրարոս	2100	Մէլ	2000	Վ. Օրթուրոս	5000
Իսմինոս	2600	Մաքրին	3100	Ցեսոս	3600
Իսլամբոսոս	3000	Նիլ	2000	Զեպրա	1000
Լէյբիթրոս	3200	Օրլանոս	3000	Տիֆանիոս	200
Լրաթոս	2600	Օթելլոս	5000	Հրազդ	200
Նայլոսի	800	Գրանոս	4500	Գէրոս	140
Նիլոս	700	Գոգոս	2000	Բոսֆոր	120
Լիվերբուլ Մանարք					8000
Բիրմինկամ Մանարք					8000
Լէյտիզ Մանարք					8100

Գլիֆիս շոգենաւը, նաւապետ Սմիթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն ասա հասած պարպած եւ Օսմանս ուղեւորած է։

Իսկ շոգենաւը, նաւապետ Ռիդլոն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն մեկնած է ամսոյս 2ին եւ 15ին ասա կ'սպասուի։

Ապրանքներու համար ամեն տեսակ տեղեկութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. Հիլ Ցեի Ուիսն
Գործակալ
Թիւ. 17-18, Քիւչիւք Միւսէթ խան, Գալաթիա
40

Խրատնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԼԻՈՆԻՕՆ L'UNION

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հաստատեալ ի Փարիզ, իւր կեդրոնավայրն, Պանք փողոց, 15

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ 33

Պ. Պ.
Ա. Տ' ԷՅՅԹԱԼ, օրդին երեսփոխան, նախկին վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, նախագահ Ֆառանսայի Հարաւային երկաթուղեաց ընկերութեան, ՆԱԽԱԳԱՀ
Ս. ՄԱԼԷ, Մալէ եղբարց Դրամատունէն, նախագահ «Բարի-Լիոն-Մէտիթերրանէ» նը կաթուղեաց ընկերութեան, նախագահ Օմմ. կոյս. Պանքայի, ԴԵՐ-ՆԱԽԱԳԱՀ
ԻՒՆԻՕՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ՝
Թ. ՕՏԷՈՒ, նախկին դրամատեր, նախագահ Գիէյ Մարթանքի և Էքսնաբի ածխահանաց Ընկերութեան։
Ս. ՀԻՒՐՍԷԼ, նախագահ Մէլլուզիի Ծովային Ապահովագրական ընկերութեան։
ՀՐԴԵՀԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ՝ Պ. Պ. ՇԱՌԼԸ ՌՕՊԷՐ. նախկին պետական խորհրդական, ՏՆՕՐԷՆ
Պաւօն Ժ. ՍԸՌԻԶ, նախկին երկաթական քննիչ, ԴԵՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Պ. Պ.
Ս. ՃԷՅՄՍԸՆ, Հիթինկեր և ընկ. գրամատարաց տունէն։
Ֆ. ՄԻՇՕ, նախկին նախագահ Սենէ Աւեւտրական դատարանին, վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, վարիչ Ֆառանսայի Հիւսիսային երկաթուղւոյն։
Հ. ՄԻՐԱՊՕ, Միրաբօ Բաքար, Ռիւսքի և ընկ. գրամատարաց տունէն։
Ա. ԹԻԻՐՆԷՅՍԸՆ, Լանսի երկաթուղեաց ընկերութեան վարիչ։
Ա. ՎԷՐՆ, Վէրն և ընկ. գրամատարաց տունէն, վարիչ Ֆրանսական պանքայի, տեսուչ Ֆառանսայի Հիւսիսային երկաթուղեաց ընկերութեան, վարիչ Օսմ. պանքայի։
ԿԵՆԱՑ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ՝ Պ. Պ. ԱԼՖԵՐ ՖՈՌ, Տնօրէն
ԷՕԹԷՆ ԼԸ ՍԷՆ, Դեր-Տնօրէն

ՀՐԴԵՀԻ ԾԻՐԸ
ԻՄՆԵԱԼ 1828ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր.	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	6,700,000
Գանձելի ապահովագին (Բոնֆ)	»	63,770,000
1890ի հասոյթք	»	15,000,000
Հրդեհի ընասուց վճարուած	»	160,570,000

ԿԵՆԱՑ ԾԻՐԸ
ԻՄՆԵԱԼ 1828ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր.	10,000,000
Պահեստի դրամ.	»	93,8
Կենաց համար վճարուած	»	59,000,000
Ապահովագրեալ գումարը	»	243,580,000

Ընկերութեան դրամատեարը ի Կ. Պոլիս. ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէնն Կ. Պոլսոյ, **ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ**, *Կալաթա, Մահմուտիէ փողոց, Քամանտս Պանգպայի դիմաց, Երամեան խան, Թիւ 2*